

Fanni Vuolukka ja Jenna Lehtola

**VARHAISKASVATUSHENKILÖSTÖN KOKEMUKSIA ALLE 3-VUOTIAIDEN
LASTEN TUNNE- JA ITSESÄÄTELYTAITOJEN TUKEMISESTA VARHAISKAS-
VATUKSESSA**

**VARHAISKASVATUSHENKILÖSTÖN KOKEMUKSIA ALLE 3-VUOTIAIDEN
TUNNE- JA ITSESÄÄTELYTAITOJEN TUKEMISESTA VARHAISKASVATUK-
SESSA**

Fanni Vuolukka ja Jenna Lehtola
Opinnäytetyö
Kevät 2024
Sosiaalian tutkinto-ohjelma
Oulun ammattikorkeakoulu

TIIVISTELMÄ

Oulun ammattikorkeakoulu
Sosiaaliala

Tekijät: Jenna Lehtola ja Fanni Vuolukka

Opinnäytetyön nimi: Varhaiskasvatushenkilöstön kokemuksia alle 3-vuotiaiden tunne- ja itsesäätelytaitojen tukemisesta varhaiskasvatuksessa

Työn ohjaajat: Markku Koivisto ja Riikka Huttunen

Työn valmistumislukukausi ja -vuosi: Kevät 2024

Sivumäärä: 39 + 2 liitettä

Opinnäytetyössämme tarkastelimme varhaiskasvatushenkilöstön kokemuksia alle 3-vuotiaiden lasten tunne- ja itsesäätelytaitojen tukemisesta varhaiskasvatuksessa laadullisen tutkimuksen avulla. Tutkimuskysymyksemme oli: "Millaisia kokemuksia varhaiskasvatuksen kasvatushenkilöstöllä on alle 3-vuotiaiden lasten tunne- ja itsesäätelytaitojen kehityksen tukemisesta?" Haastatelimme neljää varhaiskasvatuksen kasvatushenkilöstöön kuuluvaa ammattilaista. Yhteistyötahonamme toimi Oulun kaupungin varhaiskasvatus.

Tutkimuksemme teoreettisessa viitekehyksessä käsittelemme itsesäätelytaitoja, tunnetaitoja, alle 3-vuotiaiden lasten kehitystä ja aikuisen roolia lapsen tunne- ja itsesäätelytaitojen tukemisessa. Opinnäytetyön tavoitteena oli kehittää varhaiskasvatuksen henkilökunnan osaamista alle 3-vuotiaiden lasten tunne- ja itsesäätelytaitojen tukemisessa. Haastatteluiden avulla pyrimme saamaan ymmärrystä siitä, miten ammattilaiset edistävät lasten tunne- ja itsesäätelytaitoja varhaiskasvatuksessa ja millaisia materiaaleja he ovat hyödyntäneet. Tutkimuksen tarkoituksena oli kuvailla varhaiskasvatuksen kasvatushenkilöstön kokemuksia alle 3-vuotiaiden tunne- ja itsesäätelytaitojen tukemisesta varhaiskasvatuksessa. Opinnäytetyön myötä toivomme, että saamamme tieto ja näkemykset voivat tukea varhaiskasvatuksen henkilökuntaa kehittämään käytäntöjään lasten tunne- ja itsesäätelytaitojen tukemiseksi.

Tutkimustulosten keskeisenä johtopäätöksenä oli, että alle 3-vuotiaiden tunne- ja itsesäätelytaidot eivät ole puutteelliset, vaan harjaantumattomat. Pienten lasten kanssa tärkeäksi menetelmäksi nousi läsnäolo ja sanoittamisen merkitys kuvatuella rinnalla. Onnistumisena koettiin, kun lapset käyttivät opittuja taitoja vapaassa leikissä, esimerkiksi anteeksi pyytämällä ja kaveria lohduttamalla.

Jatkotutkimusehdotuksena voisi olla alle 3-vuotiaille suunnitellut tunne- ja itsesäätelytaitoihin liittyvät kortit. Haastattelussa nousi ilmi, että alle 3-vuotiaille on aiheesta vain vähän materiaalia, eikä sitä ole helppo löytää. Toisaalta jatkotutkimusehdotuksena voisi myös laajentaa tutkimuksen otantaa tai syventää tulosten vertailtavuutta eri varhaiskasvatusympäristöjen välillä ja tutkia onko niillä alueellisia eroja. Tämä voisi tuoda lisää monipuolisuutta tutkimustuloksiin.

Asiasanat: Tunnetaidot, Itsesäätelytaidot, Oulun varhaiskasvatus, Varhaiskasvatuksen kasvatushenkilöstö

ABSTRACT

Oulu University of Applied Sciences
Bachelor of Social Services

Authors: Jenna Lehtola and Fanni Vuolukka

Title of thesis: Early childhood education professionals' experiences of supporting the emotional and self-regulation skills of children under 3 years old in early childhood education

Supervisors: Markku Koivisto ja Riikka Huttunen

Term and year when the thesis was submitted: Spring 2024

Number of pages: 39 + 2 appendices

In our thesis, we examined the experiences of early childhood education staff in supporting the emotional and self-regulation skills of children under 3 years of age in early childhood education through qualitative research. Our research question was: "What are the experiences of early childhood education staff in supporting the development of emotional and self-regulation skills in children under 3 years of age?" Four members of the early childhood education staff were interviewed as participants in the study. Our partner was the City of Oulu Early Childhood Education.

The aim of the thesis was to develop the competence of early childhood education staff in supporting the emotional and self-regulation skills of children under 3 years of age. The purpose of the study was to describe the experiences of early childhood education staff in supporting emotional and self-regulation skills. Through interviews, we aimed to gain an understanding of how professionals promote children's emotional and self-regulation skills in early childhood education and what materials they have used.

The main conclusion of the research findings was that the emotional and self-regulation skills of children under 3 are not lacking, but untrained. With young children, the importance of presence and verbalisation alongside imagery emerged as an important method. It was seen as a success when children used the skills they had learned in free play, for example by apologising and comforting a friend.

Keywords: Emotional skills, Self-regulation skills, Early childhood education in Oulu, Early childhood education professionals

SISÄLLYS

1	JOHDANTO.....	6
2	ALLE 3-VUOTIAIDEN LASTEN TUNNE- JA ITSESÄÄTELYTAITOJEN TUKEMINEN VARHAISKASVATUKSESSA.....	8
2.1	Varhaiskasvatus Oulussa.....	8
2.2	Varhaiskasvatuksen kasvatushenkilöstö.....	10
2.3	Alle 3-vuotiaiden lasten kehitys.....	11
2.4	Alle 3-vuotiaiden lasten tunnetaitojen kehitys.....	13
2.5	Alle 3-vuotiaiden itsesäätelytaitojen kehitys.....	15
2.6	Aiemmat tutkimukset alle 3-vuotiaiden lasten tunne- ja itsesäätelytaitojen tukemisesta.....	17
3	TARKOITUS, TAVOITE JA TUTKIMUSKYSYMYKSET.....	22
4	TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN.....	23
4.1	Laadullinen tutkimus.....	23
4.2	Aineistonkeruu ja tutkimukseen osallistujat.....	24
4.3	Tutkimuksen analyysimenetelmä.....	26
5	TUTKIMUKSEN TULOKSET JA JOHTOPÄÄTÖKSET.....	29
5.1	Kokemuksia varhaiskasvatussuunnitelman käytöstä ja tiimin tuesta.....	29
5.2	Kokemuksia itsesäätelytaitojen tukemisesta.....	30
5.3	Kokemuksia tunnetaitojen tukemisesta.....	33
5.4	Tutkimuksen johtopäätökset.....	35
6	POHDINTA.....	37
6.1	Tutkimuksen eettiset lähtökohdat ja luotettavuuden arviointi.....	37
6.2	Oman oppimisen arviointi.....	38
	LÄHTEET.....	40
	LIITTEET.....	45

1 JOHDANTO

Tunnetaitojen merkitys on valtavan tärkeä, sillä ne liittyvät syvälle ihmisen perustarpeisiin ja vaikuttavat monin tavoin elämänlaatuun ja hyvinvointiin. Kaikilla ihmisillä on lisäksi perustarpeita, jotka ovat yhteydessä tunnetaitoihin, kuten tarve turvallisuuteen, yhteyteen muiden ihmisten kanssa, hyväksytyksi tulemiseen ja oman itsensä toteuttamiseen. Tunteet toimivat viesteinä, jotka kertovat näistä tarpeista ja auttavat niiden tyydyttämisessä. Tunnetaitojen kehittyessä lapsi oppii yhä tarkemmin, miksi ja milloin erilaiset tunteet heräävät ja mitä tarpeita ne kertovat. (Pöyhönen & Livingston, 2021.)

Itsesäätely on kaiken kehityksen ja oppimisen taustalla oleva supertaito. Itsesäätelyn tärkeys huomataan etenkin silloin, kun lapsen keskittyminen herpaantuu. Tällöin lapsi joutuu tunnekaappauksen valtaan ja käyttäytyy rauhattomasti. Vielä heiveröisten itsesäätelytaitojen vuoksi lapsi helposti tämmöisessä tilanteessa voi käyttäytyä uhmakkaasti, itkuisesti tai vetäytyvästi. Varhaiskasvatuksessa lapsi tarvitsee jatkuvasti itsesäätelytaitoja, kuten taitoa malttaa mielensä, odottaa ja pysähtyä. Siirtymätilanteissa varhaiskasvatuksen ryhmässä lapsi harjoittelee impulssikontrollia ja toiminnanohjauksen taitoa, sillä lapsen pitää pystyä pitämään ohjeita ja sääntöjä mielessään ja toimia odotusten mukaisesti. Itsesäätelytaitoja voidaan oppia, harjoitella ja opettaa. (Sainio, Pajulahti, Sajanieniemi, 2020, 22–24.)

Valitsimme tämän aiheen, koska se on merkityksellinen sekä yksilöiden että yhteiskunnan kannalta ja siksi, että suuntaudumme opinnoissamme varhaiskasvatukseen. Haasteenamme on lisätä varhaiskasvatuksen henkilökunnan tietoa alle 3-vuotiaiden lasten tunne- ja itsesäätelytaitojen tukemisessa. Tässä opinnäytetyössä keskitymme alle 3-vuotiaiden lasten tunne- ja itsesäätelytaitojen tukemiseen varhaiskasvatuksessa. Yhteistyötahonamme toimii Oulun kaupungin varhaiskasvatus. Teimme laadulliseen tutkimukseen pohjautuvan haastattelututkimuksen. Tämän opinnäytetyön tarkoituksena on kuvailla varhaiskasvatuksen kasvatushenkilöstön kokemuksia alle 3-vuotiaiden lasten tunne- ja itsesäätelytaitojen tukemisesta varhaiskasvatuksessa. Opinnäytetyön tavoitteena on lisätä varhaiskasvatuksen henkilökunnan tietoa alle 3-vuotiaiden lasten tunne- ja itsesäätelytaitojen kehityksen tukemisesta.

Opinnäytetyön tutkimuskysymys on: "Millaisia kokemuksia varhaiskasvatuksen kasvatushenkilöstöllä on alle 3-vuotiaiden lasten tunne- ja itsesäätelytaitojen kehityksen tukemisesta?" Tämä kysymys toimii tutkimuksen keskipisteenä ja ohjaa aineistonkeruuta ja analyysia tarkasteltaessa varhaiskasvatuksen ammattilaisten näkemyksiä ja kokemuksia alle 3-vuotiaiden lasten tunne- ja itsesäätelytaitojen tukemisesta varhaiskasvatuksessa.

Meitä motivoi erityisesti tutkimuksen tuoma lisäarvo omalle ammatilliselle kehityksellemme, sillä tulemme tulevaisuudessa työskentelemään varhaiskasvatuksessa. Tämän tutkimuksen myötä pyrimme saamaan käytännön näkemystä ja konkreettisia työkaluja, joita voimme hyödyntää tulevaisuuden työssämme. Tämä opinnäytetyö pyrkii tuomaan lisäarvoa varhaiskasvatuksen kentälle sekä omalle ammatilliselle kehityksellemme. Toivomme, että sen tulokset voivat hyödyttää varhaiskasvatuksen ammattilaisia ja auttavat luomaan paremman perustan lasten hyvinvoinnille ja oppimiselle varhaiskasvatuksessa.

2 ALLE 3-VUOTIAIDEN LASTEN TUNNE- JA ITSESÄÄTELYTAITOJEN TUKEMINEN VARHAISKASVATUKSESSA

Tässä luvussa käsitellään seuraavia viitekehyksen keskeisiä käsitteitä ja aihealueita: varhaiskasvatus, varhaiskasvatussuunnitelmat, varhaiskasvatuksen kasvatushenkilöstö, alle 3-vuotiaan lapsen kehitys, tunnetaidot ja itsesäätelytaidot.

2.1 Varhaiskasvatus Oulussa

Varhaiskasvatus on suunnitelmallinen ja tavoitteellinen kokonaisuus, joka tarjoaa lapsille kasvatusta, opetusta ja hoitoa. Varhaiskasvatuksen keskeinen osa on pedagogiikka. Varhaiskasvatus on olennainen osa Suomen koulutusjärjestelmää ja tärkeä vaihe lapsen kasvun ja oppimisen tiellä, kattuen ikävuodet 0–6. (Opetushallitus, 2023.)

Varhaiskasvatuksella on useita tehtäviä. Se edistää tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta, tukee lapsen kasvua, kehitystä ja oppimista, sekä ennaltaehkäisee syrjäytymistä. Samalla se tarjoaa vanhemmille mahdollisuuden osallistua työelämäänsä tai opiskeluun. (Opetushallitus, 2023.)

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet perustuu varhaiskasvatukseen ja se on valtakunnallinen, Opetushallituksen antama määräys (Varhaiskasvatustuki, 2018). Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet määrittelee, miten paikalliset varhaiskasvatussuunnitelmat laaditaan ja miten varhaiskasvatus käytännössä toteutetaan. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet tarjoavat suuntaviivat ja periaatteet, joiden mukaan varhaiskasvatusta järjestetään Suomessa. Näiden perusteiden tarkoituksena on varmistaa, että kaikki lapset saavat laadukasta ja tasavertaista varhaiskasvatusta. (Opetushallitus, 2022.)

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet on Opetushallituksen antama valtakunnallinen määräys, jonka mukaan paikalliset varhaiskasvatussuunnitelmat laaditaan. Oulun varhaiskasvatussuunnitelmassa lasten yhtenäistä opinpolkua tuetaan. Varhaiskasvatussuunnitelmassa määritellyn arvopohjan lisäksi Oulun omat arvot eli rohkeus, reiluus ja vastuullisuus, ohjaavat toimintaa. Oulussa pedagogisesti painottunut kasvatukseen, opetuksen ja hoidon kokonaisuus näkyy pienryhmätoiminnan

muodostamisessa. Tavoitteena pienryhmäpedagogiikassa on lapsen vuorovaikutustaitojen ja tunne-elämän sekä perusturvallisuuden tukeminen. (Oulun kaupunki, 2023.)

Varhaiskasvatuksen toimintakulttuuria kehitetään noudattaen Varhaiskasvatussuunnitelman perusteita ja Sivistysohjelma 2026 strategisia painopisteitä, joita ovat hyvinvointi ja osallisuus, digitalisaatio, kestävä tulevaisuus ja kansainvälisyys. Erityisesti hyvinvoinnin ja osallisuuden painopisteessä korostetaan liikunnan ja kulttuurin merkitystä, jotka ovat olleet jo pitkään tärkeitä kehityskohteina Oulun varhaiskasvatuksessa. (Oulun kaupunki, 2023.)

Varhaiskasvatus on sellaista kokopäiväpedagogiikkaa, jossa jokainen päivän hetki nähdään tärkeänä osana lasten kasvua ja oppimista. Lasten osallisuuden vahvistaminen on yksi osa sivistys- ja kulttuuripalveluiden tavoitetta edistää toiminnallista tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta. (Oulun kaupunki, 2023.) Kokopäiväpedagogiikka on väline, joka pyrkii tukemaan lapsen kokonaisvaltaista pedagogista kehitystä. Sen päämääränä on luoda toimintarakenteita ja ajattelutapaa, joka kattaa kaikki päivän tilanteet, sekä suunnitellut että spontaanit, noudattaen varhaiskasvatussuunnitelman perusteita. Kokopäiväpedagogiikan keskeisiä tavoitteita ovat hyvinvoinnin, yhteisöllisyyden ja osallisuuden edistäminen, arvostava ja sosiaalisesti kestävä toimintakulttuuri yhteisössä, pedagogiset kohtaamiset sekä eettisesti kestävä toiminta. (Lämsä, 2021.)

Jokaiselle päiväkodissa tai perhepäivähoidossa olevalle lapselle laaditaan lapsen varhaiskasvatussuunnitelma yhteistyössä lapsen ja huoltajien kanssa (Opetushallitus, 2024). Lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaan kirjattavat tavoitteet asetetaan tavoitteiksi henkilöstön pedagogiselle toiminnalle. Tavoitteet kuvaavat sitä, miten pedagogisella toiminnalla ja oppimisympäristöillä tuetaan lapsen kehitystä, oppimista ja hyvinvointia. (Opetushallitus, 2022.) Lapsen varhaiskasvatussuunnitelman avulla asetetaan yhteisiä tavoitteita ja sovitaan yhdessä siitä, miten jokaisen lapsen yksilöllistä kehitystä, oppimista ja hyvinvointia tuetaan suunnitelmallisesti varhaiskasvatuksessa. Tämä toteutetaan inklusiivisten periaatteiden pohjalta, mikä tarkoittaa, että kaikkia lapsia kohdellaan tasavertaisesti ja otetaan huomioon heidän yksilölliset tarpeensa. (Opetushallitus, 2024.)

2.2 Varhaiskasvatuksen kasvatushenkilöstö

Päiväkodissa kasvat-, opetus- ja hoitotehtävissä toimivasta henkilöstöstä vähintään kahdella kolmasosalla tulee olla varhaiskasvatuksen opettajan tai sosionomin kelpoisuus, josta vähintään puolella varhaiskasvatuksen opettajan kelpoisuus. Muilla kasvatushenkilöstöstä tulee olla vähintään varhaiskasvatuksen lastenhoitajan kelpoisuus. (Varhaiskasvatuslaki, 2018, 37 §). Varhaiskasvatuksessa tiimin on tärkeä sitoutua yhteisiin tavoitteisiin, sillä se edistää arvoperustan ja oppimiskäsityksen toteutumista. Tärkeää on luottamusta rakentava dialogi, joka osallistaa koko yhteisöä. Tärkeää tiimille on lapsen edun huomioiminen yksilöllisesti ja lapsiryhmän kannalta. (Opetushallitus, 2022.)

Varhaiskasvatuksen opettajalla on keskeinen rooli oman ryhmänsä lasten kasvatuksessa ja opetuksessa. Varhaiskasvatuksen opettaja vastaa lapsiryhmänsä toiminnan suunnittelusta ja sen arvioinnista. Lapsen henkilökohtaisen varhaiskasvatussuunnitelman laatiminen ja arviointi on myös varhaiskasvatuksen opettajan vastuulla. (Opetusalan Ammattijärjestö, 2023.) Varhaiskasvatuksen opettajan tehtävään vaaditaan vähintään kasvatustieteen kandidaatin tutkinto, joka sisältää opintoja, jotka antavat tarvittavat ammatilliset valmiudet varhaiskasvatuksen tehtäviin. Näitä opintoja voidaan tarkemmin määrittellä valtioneuvoston asetuksessa tai täydentää erikseen mainituilla opinnoilla. (Varhaiskasvatuslaki, 2018.) Varhaiskasvatuslain 75§ henkilöstöä koskevan siirtymäsäännöksen mukaan kelpoisuuden toimia varhaiskasvatuksen opettajana on saanut myös sosionomi AMK-tutkinnon suorittaneet, edellyttäen, että opintoihin on hyväksytyt ennen 1.9.2019 ja mikäli valmistuminen on tapahtunut viimeistään 31.7.2023. (Varhaiskasvatuslaki, 2018 & Talentia, 2023.)

Varhaiskasvatuksen sosionomina toimiminen edellyttää vähintään sosiaali- ja terveysalan ammattikorkeakoulututkintoa, johon sisältyvät vähintään 60 opintopisteen laajuiset opinnot, jotka ovat suuntautuneet varhaiskasvatukseen ja sosiaalipedagogiikkaan. (Varhaiskasvatuslaki, 2018, 27§.) Talentian varhaiskasvatustyöryhmän valmistelemissa luonnoksessa varhaiskasvatuksen sosionomin tehtävänkuvaan kuuluu vastata sosiaalipedagogisen toiminnan suunnittelusta, toteutuksesta, dokumentoinnista ja arvioinnista sekä vahvistaa lasten yhdenvertaisuutta, tasa-arvoa, turvallisuutta ja kokonaisvaltaista hyvinvointia. Tämä merkitsee sitä, että sosionomin tehtävänä on luoda toimintaympäristö, joka ottaa huomioon jokaisen lapsen yksilölliset tarpeet ja tukee heidän kasvuaan ja kehitystään. (Talentia, 2023.) Lisäksi varhaiskasvatuksen sosionomi tekee tiivistä yhteistyötä per-

heidän kanssa vahvistaen heidän osallisuuttaan ja havaitsee lasten ja perheiden hyvinvointiin liittyviä riskitekijöitä ja tarjoaa kohdennettua tukea hyvinvoinnin vahvistamiseksi. Sosionomi hyödyntää työssään varhaiskasvatuksessa lastensuojelun ja perhetyön osaamistaan. (Talentia, 2023.)

Varhaiskasvatuksen lastenhoitajan kelpoisuusvaatimuksena on kasvatusta ja ohjausalan perustutkinto, sosiaali- ja terveystieteiden perustutkinto tai muu vastaava soveltuva tutkinto, joihin sisältyy tai joita on täydennetty riittävän laajoilla lasten hoidon, kasvatuksen ja opetuksen tutkinnonosilla. (Varhaiskasvatustutkintolaki, 2018, 28 §). Varhaiskasvatuksessa lastenhoitajan työhön kuuluu osana päivittäistä työtä varhaiskasvatuksessa lapsen fyysisessä ja psyykkisessä hyvinvoinnissa tapahtuvien muutosten huomioiminen. Lääkehoidon osaaminen on lähihoitajan koulutuksen mukana tuoma erityisosaamista varhaiskasvatukseen. Tehtävät muodostuvat pääosin lapsen hoidosta ja kasvatuksesta. (Super, 2022.)

2.3 Alle 3-vuotiaiden lasten kehitys

Ihmisen psykologisessa kehityksessä psykologisen minän perusrakenteet syntyvät kolmen ensimmäisen vuoden aikana. Ihminen tarvitsee tähän vuorovaikutusta ympäristön kanssa. (Keltikangas-Järvinen, 2010, 100.) Vauvan kehitysharppauksia tapahtuu ensimmäisen elinvuoden aikana paljon. Vuorovaikutuksellinen hymy ilmenee yleensä 2–3 kuukauden iässä, vierastaminen 7–9 kuukauden iässä. (Mäntymaa, Tamminen, 1999, 115(22):2447–2453.) Ensimmäisessä vaiheessa syntyy tietoisuus kehosta, kun lapsi alkaa havaita oman kehon itsenäiseksi ja muusta ympäristöstä erilliseksi. Tämä kehon erillisyyden tajuaminen tapahtuu vauvalla samaan aikaan, kun ulkopuolisten silmissä vauva on vielä pieni. (Keltikangas-Järvinen, 2010, 100–103.) Vauva on tällöin 12–13-kuukauden ikäinen (Mäntymaa, Tamminen, 1999, 115(22):2447–2453).

Lapsen psyykkisessä kehityksessä tärkeässä asemassa on kiintymyssuhteen muodostaminen. Kiintymyssuhde muodostetaan yleensä vanhempaan, jolta lapsi voi hakea suojelusta ja turvaa, jotta lapsi uskaltaa tutkia maailmaa. Kiintymyssuhde toimii ikään kuin tukikohtana. Lapselta voidaan huomata erilaisia kiintymyssuhtemalleja hänen lähestyessään kahta ikävuotta. Kiintymyssuhtemalleja ovat; turvallinen, turvaton-välittelevä, turvaton-ambivalentti ja kaoottinen kiintymyssuhde. Kiintymyssuhteen mallin muodostumiseen vaikuttaa vanhemman sensitiivisyys ja kyky vastata lapsen tarpeisiin. Sensitiivinen vanhempi ja suuri kyky vastata lapsen tarpeisiin ennustaa turvallista kiintymyssuhdetta. (Mäntymaa, Tamminen, 1999, 115(22):2447–2453.)

Tärkeä prosessi, jossa lapsi oppii säätelemään tunteitaan ja käyttäytymistään on sosiaalinen varmistaminen. Lapsi ennakoii ja hakee vihjeitä vanhemmalta epävarmoissa tilanteissa. Mikäli vanhempi viestii pelokkuutta, lapsi ei todennäköisesti lähesty lainkaan uutta tilannetta. Kahden vuoden iässä lapsi alkaa nimetä tunteitaan sekä erottaa sisäisen tunnetilan ja ulkoisen tunneilmaisun toisistaan. Tämä mahdollistaa lapselle tunteiden ja käyttäytymisen säätelyn mahdollisuutta. Kuitenkin kasvatushenkilöstön läsnäolo ja vastavuoroisuus on edelleen erittäin tärkeää tämän kehitysvaiheen saavuttamiseksi. (Mäntymaa, Tamminen, 1999, 115(22):2447–2453.)

Kolmevuotiaalla lapsella on selvä kuva siitä, kuka hän on ja osaa kuvata itseään omalla nimellä. Lapsi alkaa leikin kautta juttelemaan itselleen, jonka avulla hän tutustuu itseensä. Lapsi alkaa leikkiä mielikuvitusleikkejä, joka auttaa häntä maailman ymmärtämisessä. Leikki lapsuudessa ei ole pelkkää huvia, vaan lapsi opettelee elämää leikin avulla. (Keltikangas-Järvinen, 2010, 105–106.)

Ekologisen psykologian mukaan lapsen käyttäytyminen opitaan luonnollisissa vuorovaikutustilanteissa ja ne ovat aina suhteessa ympäristöön. Lähipiirissä toimivien aikuisten lisäksi ekologinen lähestymistapa huomioi myös laajemmat kontekstit, kuten lapsen eri ympäristöjen väliset suhteet. Lisäksi ekologinen lähestymistapa huomioi ympäristöt kehittämiskohteena. (Bronfenbrenner, 2002.)

Ekologinen järjestelmäteoria Bronfenbrennerin mukaan jakaa ihmisen ympäristön viiteen eri järjestelmään, joiden nimet ovat mikrosysteemi, mesosysteemi, eksosysteemi, makrosysteemi ja kronosysteemi. Teoria näkee lapsen kehityksen monimutkaisena suhdejärjestelmänä. Kehitykseen vaikuttaa ympäristön useat tasot, välittömästä perhe- ja kouluympäristöstä laajoihin kulttuurillisiin arvoihin, lakeihin ja tapoihin. Ekologisen järjestelmäteorian mukaan meidän on tarkasteltava lasta ja hänen lähiympäristöään sekä laajemman ympäristön vuorovaikutusta lapsen kehityksen tukemiseksi. Mikrosysteemi on teorian vaikutusvaltaisimman taso, joka sisältää lähiympäristön, kuten kodin ja koulun. Lapsen vuorovaikutus näiden ympäristöjen kanssa vaikuttaa suoraan kehitykseen. Mesosysteemiin liittyy vuorovaikutussuhteet mikrojärjestelmien välillä, joka vaikuttaa lapsen kehitykseen, kuten päiväkodin ja kodin välinen saumaton yhteistyö. Eksosysteemi sisältää muodollisia ja epävirallisia sosiaalisia rakenteita, jotka vaikuttavat epäsuorasti lapsen kehitykseen, kuten vanhempien työaikataulut. Makrosysteemi keskittyy siihen, miten kulttuuriset elementit liittyvät lapsen

kasvuun ja kehitykseen. Kronosysteemi liittyy lapsen elämän aikana tapahtuviin muutoksiin ja siirtymisiin. Kronosysteemi huomioi esimerkiksi ennakoimattomia tilanteita, kuten vanhempien avioeron tai ennakoitavissa olevia tilanteita, kuten koulun aloittamisen. (Guy-Evans, MSc, 2023.)

2.4 Alle 3-vuotiaiden lasten tunnetaitojen kehitys

Tunnetaitoja voi kuvata taitoina, jotka ovat kyky tunnistaa, nimetä ja säädellä tunteita (Ahonen & Roos, 2021, 202). Monipuolinen tunnetaitojen kokonaisuus auttaa lasta selviytymään erilaisista elämäntilanteista ja suhteista muihin ihmisiin. Aikuisten rooli on korvaamaton tunnetaitojen oppimisessa, ja he voivat tukea lasten tunnetaitojen kehittymistä monin eri tavoin. Tunnetaitojen oppiminen ei rajoitu vain lapsuuteen, vaan sillä on vaikutusta läpi elämän. Se edistää itsetuntoa, auttaa sosiaalisissa suhteissa, tekee arjesta sujuvampaa, tukee oppimista päiväkodeissa ja kouluissa, ja vaikuttaa myönteisesti sekä psyykkiseen että fyysiseen terveyteen. (Pöyhönen & Livingston, 2021.)

Noin kahden kuukauden iässä vauvalla alkaa symbioosivaihe, joka merkitsee läheistä yhteyttä äidin ja vauvan välillä. Symbioosin huippuvaihe saavutetaan noin 5–6 kuukauden iässä, ja tässä vaiheessa lapsi kokee, että hänen hoitajansa on olemassa häntä varten. Tämä luo perustan perustuottamukselle vanhempien rakkauteen. Vähitellen alkaa erillistymis-yksilöitymiskehitys, joka vie kohti itsenäisempää olemista. Tämä kehitys sisältää useita vaiheita, kuten eriytymisvaiheen (noin 5–8 kuukautta), jossa vauvalla korostuu tietoisuus hoitajasta huolehtijana. (Jalovaara, 2006, 16.)

Seuraava vaihe on harjoitteluvaihe (noin 10–15 kuukautta), jossa lapsi siirtyy konttaamisesta kävelyyn ja suhtautuu pelottomasti vieraisiin ihmisiin. Itsenäisyys on kuitenkin näennäistä vielä ja lapsi voi hakeutua äidin luo turvaan kesken touhuamisen. Tässä vaiheessa lapsi kokee, että hänen omassa hallinnassaan on mielihyvän säätely ja hän odottaa muiden ihailevan itseään. (Jalovaara, 2006, 16–17.)

Uudelleenlähestymisvaihe (noin 15–24 kuukautta) on merkittävä, kun lapsi alkaa puhua vähitellen ja tiedostaa psyykkisen erillisyytensä. Lapsi haluaa jakaa kokemuksiaan äidin kanssa, mutta samalla hän alkaa näyttää myös vastakkaisia tunteita ja uhittelua. Tässä vaiheessa lapsi alkaa tiedostaa, että äiti ei ole häntä varten ainoastaan. (Jalovaara, 2006, 17.)

Kolmas vuosi edustaa lapsen psykologista syntymää, jossa hänen tulisi saavuttaa tunnekohteiden pysyvyys ja oppia yhdistämään myönteiset ja kielteiset tunteensa kokonaisuudeksi. Tämä aika vaikuttaa lapsen minäkuvaan ja persoonallisuuden kehitykseen ja lapsi voi ylläpitää ilman vanhempiaan minäkokemustaan. (Jalovaara, 2006, 18.) Kolmivuotiaana lapsi alkaa kehittää kykyä kuvitella, miltä toisesta tuntuu. Hän saattaa olla aktiivisempi toisen lohduttamisessa ja pyrkiä ymmärtämään, miten toinen ihminen voi kokea erilaisia tunteita. (Opetushallitus, 2023.)

Hoitopäivän pituuden lisäksi lapsen hyvinvointiin vaikuttavina tekijöinä nousee esiin työntekijöiden koulutus ja vaihtuvuus, varhaiskasvatuksen laatu, ryhmien koko ja kasvatushenkilöstön valmius nähdä lapsi yksilönä. Ongelmien syntymisessä pitkät hoitopäivät ovat yhteydessä impulsiivisuuden ja käytösongelmiin. (Sinkkonen, 2020, 205–206.) Jo varhaisessa lapsuudessa lapsi alkaa omaksua tunnetaitoja tarkkailemalla ja matkimalla vanhempiaan ja sisaruksiaan. Leikissä lapsi harjoittelee näitä oppimiaan taitoja, hoivaten, ohjaten ja ilmaisten itseään. (Opetushallitus, 2023.)

Merkityksellistä tunnetaitokasvatusta on hyväksynnän osoittaminen sekä tunteiden sanoittaminen. Lasta on tuettava ikätasoisesti kertomaan omista tunteistaan sekä ilmaisemaan toiveita, tarpeita ja tunteita. Osana tunnetaitokasvatusta lapsille on kerrottava erilaisista myönteisistä ja kielteisistä tunteista. Kaveri- ja tunnetaitojen tukemiseen on varhaiskasvatuksessa käytössä monipuolisia kaveri- ja tunnetaitomateriaaleja, leikin havainnointia sekä kuvia, erilaisia leikkejä, pelejä, draamaa ja satuja. (Oulun kaupunki, 2023.)

Tunnekokemukset lapsuudessa vaikuttavat aivojen tunneratojen kehittymiseen ja toimintaan ja näiden pohjalta myös persoonallisuus muokkautuu (Jalovaara, 2006, 19). Lapsen tunteiden kehitys ja empatiakyky kehittyvät vähitellen lapsen vuorovaikutuksessa muiden ihmisten kanssa. Alusta alkaen, jo pienenä vauvana, lapsi alkaa havaita toisten tunteita kasvoiltaan. (Opetushallitus, 2023.) Vanhemman tai hoivaajan syli on äärimmäisen tärkeä taaperolle, sillä siinä hän voi levätä ja kerätä voimiaan, erityisesti silloin kun ympäröivä maailma tuntuu hänestä ylivoimaiselta. Taaperon haavoittuvuutta on painotettu tilanteissa, joissa hänet asetetaan ilman vanhempien läsnäoloa vieraseen paikkaan. Varhaiskasvatuksessa lapsi joutuu jakamaan aikuisen huomion muiden lasten kanssa, mikä voi olla haastavaa. Lapsi pystyy kuitenkin selviytymään tästä tilanteesta paremmin, jos hänellä on kasvattaja, joka pystyy omistautumaan ja ymmärtämään lapsen tilannetta. Lapsen päiväkotipäivä saattaa koostua kuitenkin lyhyistä vuorovaikutustilanteista eri aikuisten kanssa, ja lapsi saattaa jäädä vaille tarvitsemaansa huomiota. Tässä yhteydessä nousee esiin kysymys siitä,

miten voisimme pehmentää pienen lapsen siirtymävaihetta vanhempien hoivasta varhaiskasvatukseen niin, ettei kokemus ylittäisi lapsen voimavaroja ja kuinka kiintymyssuhde pystytään turvaamaan tässä siirtymässä. (Kalland, 2011, 157).

Psykologian professori John Gottman on tehnyt pitkäaikaista tutkimusta vanhempien ja lasten välisestä vuorovaikutuksesta. Hän on havainnut, että lapset, joiden vanhemmat ovat taitavia tunnetaitojen ohjaamisessa, pärjäävät paremmin tunteidensa hallinnassa. He osaavat rauhoittua nopeammin stressaavissa tilanteissa. Lisäksi näillä lapsilla on vahva kyky tunnistaa ja nimetä omia ja muiden tunteita, ja he pystyvät asettumaan toisen asemaan helpommin. Tämä tutkimus korostaa tunnetaitojen merkitystä lapsen kasvatuksessa ja elämässä yleisesti. Kasvattajien ja vanhempien taito ohjata lapsiaan tunteiden käsittelyssä ja tunnetaitojen kehittämisessä voi vaikuttaa merkittävästi lapsen hyvinvointiin. (Kanninen & Sigfrids, 2012, 75.)

2.5 Alle 3-vuotiaiden itsesäätelytaitojen kehitys

Itsesäätely on elämälle välttämätöntä ja kytkeytyy kehollisiin tuntemuksiin. Itsesäätely on käynnissä tavalla tai toisella jatkuvasti. Itsesäätelyn peittäminen tekee olon epämukavaksi ja sen avulla olo muuttuu hyväksi. Itsesäätely on tämän vuoksi lähellä tunnesäätelyä. Kehollisissa tiloissa tapahtuvia muutoksia kutsutaan tunnetilojen vaihteluksi. (Sainio, Pajulahti, Sajaniemi, 2020, 77.)

Itsesäätelyllä laajasti tarkoitetaan ihmisen kykyä säädellä tunteitaan, motivaatioitaan, suorituksiinsa, impulssejaan, tarkkaavaisuuttaan ja ajatuksiaan. Kolme itsesäätelyn ulottuvuutta ovat ihmisen kyky säädellä emootioitaan, käyttäytymistään ja kongitiivista toimintaansa. (Aro, 2011, 10–11.) Itsesäätelyllä tarkoitetaan siis taitoa maltaa mielensä ja juurruttaa toimintaa tilanteissa, jotka käynnistävät välttämättömän toiminnan tarpeen. Nykykäsityksessä itsesäätely ei ole pysyvä ja synnynäinen ominaisuus, jota ei voisi harjoitella. Itsesäätely on mukautuva ja monitahoinen taito, joka muuttuu jatkuvasti aivojen neurobiologiseen kehitykseen nivoutuen. (Sainio, Pajulahti, Sajaniemi, 2020, 27–28.)

Itsesäätelytaidot kytkeytyvät terveellisiin elintapoihin, kouluvalmiuteen sekä pärjäämiseen niin opinnoissa, kuin työelämässäkin (Sainio, Pajulahti, Sajaniemi, 2020, 25). Tietoinen toiminnanohjaus on itsesäätelyn välineenä ja sen avulla voidaan estää tunnekaappaukset. Toiminnanohjaus on keinoja, joilla halutaan saavuttaa tavoite tunteiden pyrkiessä pintaan. Toiminnanohjauksen avulla

voidaan ylläpitää tarkkaavaisuutta, vähentää impulsiivisuutta sekä käsitellä asioita muistinvaraisesti. (Sainio, Pajulahti, Sajaniemi, 2020, 30–31.)

Lapsella itsesääätelytaitojen kehitys nivoutuu keskushermoston kehitykseen. Keskushermoston lisäksi kasvuympäristö ja kulttuuri vaikuttavat suuresti kehityksen ilmiasuun ja lapsen tapaan olla maailmassa. Voisi kuvata, että aivojen peruspallikat ovat synnynnäisiä, mutta ne muovautuvat yhdessä ympäristön kanssa. Itsesäätely taitona on harjoitettava taito, jota tulee harjoitella riittävästi. Itsesäätely, kuten muutkin lapsen opettelemat taidot harjaantuvat, kun niitä harjoitellaan oikea-aikaisesti ja riittävästi. Vähitellen harjoittelun myötä eri taidot vahvistuvat ja automatisoituvat. (Sainio, Pajulahti, Sajaniemi, 2020, 21–25.)

Varhaiset vuodet itsesäätelytaitojen kehityksessä ovat ratkaisevia. Hyvät itsesäätelytaidot auttavat kaikilla lapsen kehityksen osa-alueilla suojaavana tekijänä. Pienellä lapsella etuotsalohko, jota tarvitaan tunteiden ja itsehillinnän kontrollointiin, ei ole vielä kehittynyt tarpeeksi. Tämä taito kuitenkin vahvistuu kehityksen edetessä, kun taitoja pääsee harjoittelemaan. (Sainio, Pajulahti, Sajaniemi, 2020, 24–28.) Lapsen toiminnanohjausta itsesäätelyn välineenä heikentää etuotsalohkon kehittymättömyys. Toiminnanohjaus vaatii etuotsalohkoaktiivisuutta, joten vielä kehitysvaiheessa oleva etuotsalohko väsy herkästi, jolloin tunteet kaappaavat herkästi vallan. Tästä seuraa, että lapsi on valmis taistelemaan, pakenemaan tai jähmettymään. (Sainio, Pajulahti, Sajaniemi, 2020, 30–31.)

Varhaiskasvatuksessa lapsiryhmässä työskenteleville toiminnanohjauksen suunnitteluun, keskusteluun ja sopimiseen on varattava riittävästi aikaa lapsen itsesäätelytaitojen tukemisen vuoksi. Kun toimitaan yhdenmukaisesti, toiminta tulee johdonmukaisemmaksi ja lasten oireilu vähenee. Kasvattajien erilaisten näkemysten yhteensovittaminen on hyvä aloittaa yhteisten tavoitteiden sopimisesta. Tärkeää on, ettei lapsia jätetä suunnittelun ulkopuolelle, vaan toteutetaan lapsilähtöisesti ikä- ja kehitystaso huomioiden. Selkeä ympäristö on itsesäätelyn kannalta tärkeää varhaiskasvatuksessa, sillä lapsilla saattaa vaihtua tarkkaavaisuuden kohde usein ja impulssit ohjaavat toimintaa harkinnan sijaan. Tällöin lapsi tarvitsee itsesäätelyn tueksi selkeät ja lyhyet ohjeet sekä aikuisen tukea. (Eklund, Heinonen, 2014, 216–218.)

Viikko- ja päiväkohtaisessa suunnittelussa varhaiskasvatuksessa on tärkeää huomioida sekä säännöllisyys että monipuolisuus. Säännöllinen ohjelmarunko tuo turvaa ja luo lapselle hallinnan tunnetta, sillä hän tietää mitä tapahtuu. Monipuolisuus tukee lapsen mielenkiintoa ympäristöön ja halua oppia uusia asioita. Lämmin vuorovaikutussuhde edistää itsesäätelytaitojen oppimista, sillä

lapsi tuntee tällöin itsensä arvokkaaksi ja se kannustaa häntä toimimaan odotusten mukaisesti. Vahvimpana keinona varhaiskasvatuksessa, joilla lapsen käyttäytymistä voidaan ohjata toivottuun suuntaan ovat kannustus ja myönteinen palaute. Leikin avulla kielellistämällä, eli lapsen toiminnan tai tunnetilan sanoittamisella, tuetaan lapsen itsesäätelytaitojen kehittymistä tarjoamalla kieltä oman toiminnan ja tunteiden säätelyn välineeksi. Myös lasten keskinäinen leikki ilman aikuista on tärkeää itsesäätelytaitojen kehittymisen kannalta. Lapset oppivat kanssakäymisen taitoja ja voivat kokeilla erilaisia sosiaalisia rooleja tasavertaisessa suhteessa samanikäisten kanssa. (Eklund, Heino, 2014, 220–226.)

Kannustus ja myönteinen palaute itsesäätelyn rinnalla vahvistaa myös lapsen itsetuntoa. Lapsen tehokkain itsetunnon kohottamisen keino on kiittäminen ja kannustaminen. Itsetunnon kannalta tärkein viesti on, että viha ei tuhoa mitään. Lapsen on tärkeää saada kokemus, että hän ei tuhoa mitään, eikä kukaan hylkää, jos hän on kamala. Tällöin lapsi saa kokemuksesta voimaa vastaisten myrskyjen varalle. (Sinkkonen, 2020, 132–136.)

2.6 Aiemmat tutkimukset alle 3-vuotiaiden lasten tunne- ja itsesäätelytaitojen tukemisesta

Lapsen itsesäätelytaitojen tukemisesta Muksuopin keinoin varhaiskasvatuksessa on tehty tutkimus vuonna 2021. Tutkimuksen toteuttivat Hautakangas, Uusitalo ja Kumpulainen Helsingin yliopistosta. Tutkimus on julkaistu Journal lehdessä. Tutkimuksen tavoitteena tuottaa uutta tietoa lapsen itsesäätelytaitojen tukemisesta ja Muksuopista varhaiskasvatuksen pedagogisena välineenä. Tutkimuksessa tarkastellaan varhaiskasvatuksen työntekijöiden (N=14) kertomuksia lasten itsesäätelytaitojen tukemisesta Muksuopin keinoin. Tutkimusaineisto kerättiin, kun 10-viikon Muksuopin interventiot oli kulunut viisi kuukautta. Interventiot sisälsivät yksilö- ja ryhmäkohtaisia harjoituksia lapsen itsesäätelytaitojen oppimisesta. Tutkimustuloksena lapsen itsesäätelytaidot kehittyivät vuorovaikutussuhteissa. Lapsen osallisuus ja toimijuus kehittyvät ja saavat mahdollisuuden aina vuorovaikutuksessa. Myös huoltajien ja varhaiskasvatuksen yhteistyöllä ja yhteisillä tavoitteilla voidaan edistää lapsen itsesäätelytaitoja. Kannustava työote varhaiskasvattajilta tai hyvä palaute vanhemmilta vahvisti vanhemmuutta. Tutkimuksen mukaan ammattilainen hyödyntää monipuolisesti lapsen mielenkiinnon kohteita lapsen motivoimisessa itsesäätelytaitojen harjoitteluun. Ammatillaiset käyttivät Muksuoppia vuorovaikutteisesti ja kekseliäästi, omia kasvattajantaitojaan hyödyntäen. (Hautakangas, Uusitalo, Kumpulainen, 2021.)

Veijalainen, Jouni (2020) Helsingin yliopistosta on tehnyt tutkimuksen lasten itsesäätelystä lasten kuvaamien hallintakeinojen ja tunneilmaisun näkökulmasta. Tutkimus tarkastelee 13–89 kuukauden ikäisten lasten arvioidun itsesäätelyn yhteyttä heidän kuvailemiinsa hallintakeinoihin, havaittuihin sukupuolten välisiin tunneilmaisuihin sekä taitojen kokonaisuuteen suomalaisessa varhaiskasvatuksessa. Tutkimuksen kontribuutio on syventää tietoa pienten lasten itsesäätelyn merkityksestä ja sisällöstä. Tutkimukseen osallistui lapsia (n = 2476) 13 kunnasta ja 36 päiväkodista. Tutkimuksen tulosten mukaan lasten itsesäätely korreloi voimakkaasti sosiaalisiin, kielellisiin, metakognitiivisiin ja motorisiin taitoihin, empatiaan sekä turvalliseen kiintymykseen varhaiskasvatuksen henkilöstön kanssa. Itsesäätely ilmeni tytöillä ja pojilla varhaiskasvatuksen kontekstissa erilaisina tunneilmaisuuina. Tutkimuksen mukaan itsesäätelytaidot heijastuu lapsen arkeen monin tavoin. Heikko itsesäätelytaito kytkeytyi lasten epätietoisiin, luovuttamista ja vetäytymistä korostaviin hallintakeinoihin. Lisäksi pojilla heikko itsesäätelytaito ilmensi aggressiota. Hyvä ja kohtalainen itsesäätely liittyi lasten kykyihin kuvitella ja ilmaista periksiantamattomia ja sinnikkäitä hallintakeinoja. Tutkimuksessa selvisi, että hyvät itsesäätelytaidot omaavat pojat ovat turhautuneempia, kuin hyvät itsesäätelytaidot omaavat tytöt. (Veijalainen, 2020.)

Aro, Tuija, Laakso, Marja-Leena & Närhi, Vesa (2007) ovat tehneet tutkimuksen toiminnanohjauksen ja itsesäätelyn kehityksen tukemisesta päivähoitossa. Tutkimuksen TOMERA-hankkeen ensisijaisena tavoitteena oli kehittää yhdessä paikallisten toimijoiden kanssa päivähoitoon soveltuvia menetelmiä lapsen itsesäätelykyvyn ja toiminnanohjauksitaitojen tukemiseksi. Tarkoituksena selvittää menetelmien vaikuttavuutta ja soveltuvuutta päivähoiton arkeen. Oppimisvaikeuksien taustalla on havaittu, että erityisten kognitiivisten heikkouksien ohella itsesäätelyn ja toiminnanohjauksen pulmat ovat keskeisiä useita eri oppimisvaikeuksia selittäviä tekijöitä. Itsesäätelytaidot alkavat kehittyä jo varhaislapsuudessa. (Aro, Laakso, Närhi, 2007.)

Hankkeen tuotoksena syntyi materiaalia päiväkoteihin varhaiseen itsesäätelyn vaikeuteen liittyvien piirteiden tunnistamisesta sekä itsesäätelyn kehityksen tukemisen menetelmistä. Itsesäätelykyvyn puutteet näkyvät vaikeutena työskennellä itsenäisesti. Kognitiivinen kehitys ja lapsen oppimiskokemukset parhaimmillaan johtavat hyvään itsesäätelykykyyn, joka näkyy kykyä työskennellä itsenäisesti ja asettaa toiminnalle tavoitteita sekä suunnitella ja arvioida toimintaa. Hankkeessa hyödynnettiin Jyväskylässä kerättyä ESIKKO-aineistoa, jossa on kerätty tietoa yli 500 lapsen varhaisesta kommunikaation ja kielen kehityksestä sekä tutkittu lapsen vuorovaikutusta äidin kanssa lapsen ollessa 2–vuoden ikäinen. (Aro, Laakso, Närhi, 2007.)

Tukitoimien tarjoaminen alle kouluikäisille lapsille mahdollistaa lapsille koulunkäynnin ja oppimisen kannalta tärkeiden itsesäätelyn ja toiminnanohjauksen taitojen harjoittelun, tämä vähentää oppimisvaikeuksien ilmenemistä. Hankkeen ensimmäinen kehitettävä toimintamalli itsesäätelytaitojen tukemiseen varhaiskasvatuksessa on päivähoiton henkilökunnan toiminnan suunnitelmallinen vastavuoroisuus ja sensitiivisyys lapsen tarpeille. Huomiota kiinnitetään päivittäisten toimintatilanteiden jäsentämiseen ja päivähoiton toimintarytmien, käytänteiden ja vuorovaikutuksen muokkamiseen siten, että ne tukevat lapsen itsesäätelyn kehitystä erityisesti. Toisessa toimintamallissa suunnitellaan yksilöllisesti lapsen tarpeiden mukaisia palaute- ja palkkiojärjestelmiä, joiden avulla helpotetaan itsesäätelytaitojen kehittymistä. (Aro, Laakso, Närhi, 2007.)

Lapsen itsesäätelyyn ja toiminnanohjaukseen näytti vaikuttavan tehokkaasti tukitoimet, joissa lapselle annettiin välittömiä, johdonmukaisia ja riittävän vahvoja palautteita ja joissa otettiin huomioon lapsen kehitystaso ja sovellettavuus ympäristöön. Tutkimuksen mukaan yhden lapsen kohdalla tukitoimien toivottava kesto on 3–6 kuukautta. Tuotoksena syntyi opas, jossa kuvataan tukitoimien periaatteita ja toteutusta yhteistyötahojen kanssa varhaiskasvatuksessa. (Aro, Laakso, Närhi, 2007.)

Köngäs, Mirja (2018) Lapin yliopistosta on tutkinut väitöskirjassaan ”Eihän lapsil ees oo hermoja” lasten tunneälyä varhaiskasvatuksessa. Tutkimus keskittyi lasten vertaiskulttuurin erityispiirteisiin ja tunneälyn merkitykseen päiväkotiarjessa. Tutkimuksessaan Köngäs keskittyy tarkastelemaan lasten tunneälyä viiden eri näkökulman kautta: tunteiden havaitseminen, ymmärtäminen, sanoittaminen, säätely ja esittäminen. Tärkeä havainto on, että kasvatushenkilöstö voi edistää lasten tunneälyä, kun he ovat tietoisia ja kiinnostuneita huomiota näihin viiteen osa-alueeseen. Tutkimuksen tulokset osoittivat, että tunneäly oli keskeinen tekijä lasten vertaiskulttuurissa päiväkodissa. Lapset kykenivät tunnistamaan ja käsittelemään tunteita, mikä vaikutti heidän käyttöönsä ja tunteidensa ilmaisuun. Tunteiden ymmärtäminen auttoi lapsia tukemaan toistensa itsetuntoa ja ymmärtämään sosiaalisia normeja. Tunteiden ilmaisun ja säätelyn kautta lapset saivat hyväksyntää. Tutkimus korosti, kuinka tärkeä osa tunneälytaidoista ovat lasten emotionaalista kehitystä. Tulokset tarjoavat mahdollisuuksia kehittää päiväkotien toimintaa kasvatopsykologisen näkökulman avulla. (Köngäs, 2018.)

Myös Köngäs, Mirja & Määttä, Kaarina (2020) Lapin yliopistosta ovat tehneet tutkimuksen pienten lasten hyvinvoinnin tukemista päiväkodissa tunnesäätelyä ohjaamalla. Tutkimus käsittelee lasten

tunnesäätelyn tukemisen haasteita päiväkodissa, erityisesti tilanteissa, joissa varhaiskasvattajien ammattikulttuuri ja lasten vertaiskulttuuri kohtaavat. Tutkimus perustuu etnografiseen menetelmään, joka mahdollistaa syvällisen ymmärryksen lasten tunteiden ilmenemisestä päiväkodissa sekä niihin vaikuttavista tekijöistä. Tutkimusaineistoa kerättiin kolmesta päiväkodista vuosien 2012–2013 aikana videoimalla, havainnoimalla ja tekemällä muistiinpanoja. Aineistoa analysoitiin etnografisen tiheän kuvauksen, mikroanalyysin ja osallistumiskehikon avulla. Tutkimus painottaa lasten ja aikuisten välisen vuorovaikutuksen ymmärtämistä sekä tunnesäätelyn merkitystä päiväkotiarjessa. (Köngäs, Määttä, 2020.)

Tutkimuksen tulokset osoittavat, että päiväkotien arjessa henkilökunnan työtä leimasi kolme keskeistä haastetta: ylikuormittunut työilmapiiri, sääntöjen ylläpitäminen sekä materiaalityön paljous. Tulokset osoittavat, että päiväkotien arjessa oli haasteita lasten tunnesäätelyn tukemisessa. Aikuiset olivat vastaanottavaisia tunteille tietyissä tilanteissa, mutta nämä edellä mainitut haasteet rajoittivat heidän kykyään tukea lasten tunnesäätelytaitoja. Tämä sai aikuiset usein torjumaan lasten tunteita ja tämä vaikeutti lasten tunnesäätelyn harjoittelua. Lisäksi aikuisten ylikuormittuminen vaikutti negatiivisesti päiväkodin ilmapiiriin ja heidän kykyynsä vastata lasten tunnepyyntöihin. Tässä tutkimuksessa kerätty aineisto osoitti, että lasten tunnesäätelyn tukemista päiväkodeissa vaikeutaviin tekijöihin kuten aikataulutukseen, yhdessä sovittujen sääntöjen noudattamiseen ja tiimien toimivuuteen voitaisiin vaikuttaa. (Köngäs, Määttä, 2020.)

Koivuniemi, Marika, Kinnunen, Susanna, Mänty, Kristiina, Järvenoja, Hanna & Näykki, Piia (2021) ovat tehneet tutkimuksen, jossa tarkasteltiin varhaiskasvatushenkilöstön käsityksiä lasten tunteiden säätelytaidoista ja niiden kehittymisestä. Tutkimukseen kuului myös käytäntöön integroitu koulutus varhaiskasvattajille ammatillisen kehityksen tukena. Tutkimus on julkaistu 2021 *The Journal of Early Childhood Education Research* (JECER) lehdessä. Tutkimuksessa osallistujat olivat 36 varhaiskasvatuksen ammattilaista 11 suomalaisesta päiväkodista. (Koivuniemi ym. 2021.)

Koulutuskokonaisuus lisäsi osallistujien tietoisuutta erityisesti läsnäoloon ja vuorovaikutukseen liittyvien käsitysten sekä tunteiden säätelyn tuen osalta. Tulokset korostavat, että varhaiskasvatushenkilöstön käsityksiin tunteiden säätelystä voidaan vaikuttaa koulutuksen avulla. Tutkimuksessa käytettiin 4T-toimintamallia (tiedosta, tunnista, tue ja tarkkaile), joka auttoi varhaiskasvatushenkilöstöä lisäämään tietoisuuttaan ja ymmärrystään lasten tunteiden säätelystä sekä käytännön taitojen tukemisesta. Tämän toimintamallin tavoitteena oli auttaa varhaiskasvatushenkilöstöä tukemaan lasten tunteiden säätelytaitojen kehittymistä ja havaitsemaan tilanteita, joissa näitä taitoja tarvitaan.

Tutkimus tarjoaa viitteitä siitä, että pitkäkestoinen ja käytäntöön integroitu koulutus voi tukea varhaiskasvatushenkilöstön tietoisuutta ja ymmärrystä lasten tunteiden säätelystä, mikä voi puolestaan edistää lasten sosioemotionaalisten taitojen kehittymistä pedagogisen toiminnan kautta. (Koi-vuniemi ym. 2021.)

3 TARKOITUS, TAVOITE JA TUTKIMUSKYSYMYKSET

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena on kuvailla varhaiskasvatuksen kasvatushenkilöstön kokemuksia alle 3-vuotiaiden lasten tunne- ja itsesäätelytaitojen tukemisesta varhaiskasvatuksessa. Tutkimus pyrkii tarjoamaan ymmärrystä siitä, millaisia kokemuksia kasvatushenkilöstöllä alle 3-vuotiaiden lasten tunne- ja itsesäätelytaitojen kehittämisen parissa.

Opinnäytetyön tavoitteena on lisätä varhaiskasvatuksen henkilökunnan tietoa alle 3-vuotiaiden lasten tunne- ja itsesäätelytaitojen kehityksen tukemisesta. Tämän tavoitteen saavuttamiseksi tutkimuksen avulla keräsimme kokemuksia haasteista ja onnistumisista tunne- ja itsesäätelytaitojen tukemisessa.

Opinnäytetyön tutkimuskysymys on: "Millaisia kokemuksia varhaiskasvatuksen kasvatushenkilöstöllä on alle 3-vuotiaiden lasten tunne- ja itsesäätelytaitojen kehityksen tukemisesta?" Tämä kysymys toimii tutkimuksen keskipisteenä ja ohjaa aineistonkeruuta ja analyysia tarkasteltaessa varhaiskasvatuksen ammattilaisten näkemyksiä ja kokemuksia alle 3-vuotiaiden lasten tunne- ja itsesäätelytaitojen tukemisesta varhaiskasvatuksessa.

4 TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN

4.1 Laadullinen tutkimus

Kvalitatiivinen eli laadullinen tutkimusmenetelmä on lähestymistapa, joka keskittyy pääasiassa todellisten elämän tilanteiden kuvaamiseen ja niiden monipuolisuuden ymmärtämiseen. Tämän tutkimusmenetelmän tavoitteena on syvälinen ja monipuolinen kohteen tutkimus, pyrkien saamaan kokonaisvaltaisen käsityksen tutkittavasta ilmiöstä. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2010, 161.) Laadullinen tutkimus myös tutkii ihmisten mielipiteitä, kokemuksia ja tunteita liittyen tutkittavaan asiaan (Mohajan 2018, 17). Valitsimme laadullisen tutkimuksen opinnäytetyöhömme siksi, että tutkimusmuotona se tuo syvällisempää ymmärrystä aiheestamme ja sen avulla haastateltavat saivat kuvata monipuolisesti ja laajasti kokemuksiaan.

Dialogi on ominaista laadulliselle tutkimukselle. Dialogia toteutetaan avoimessa vuorovaikutussuhteessa haastateltavan ja haastattelevan välillä. (Tuomi & Sarajärvi, 2018, 84–86) (Mohajan 2018, 16.) Haastattelujen avulla saimme tietoa erilaisista näkökulmista ja kokemuksista. Haastattelut myös antoivat kasvatushenkilöstölle mahdollisuuden ilmaista kokemuksiaan, näkemyksiään ja ajatuksiaan vapaammin. Lisäksi haastattelu mahdollisti sellaisen vuorovaikutuksen meidän ja haastateltavien välillä, että pystyimme muun muassa esittämään tarkentavia kysymyksiä aiheesta. Haastattelussa eettisyys toteutuu, kun tutkittavien näkökulma ja ääni pääsee esille. (Tuomi & Sarajärvi, 2018 147–156.)

Tutkimuksen eettisyyteen liittyy, että aineisto kootaan luonnollisessa, todellisessa tilanteessa. Anonymiteettiongelma nousee myös esiin tutkimuseettisenä ongelmana. Tämä tarkoittaa, että eettisenä lähtökohtana kaikkien osallistujien on jätävä nimettömiksi, jos he eivät ole antaneet lupaa identiteettinsä paljastamiseen. (Tuomi & Sarajärvi, 2018 147–156.) Anonymiteettiä suojelimme siten, että emme paljastaneet haastateltavien nimeä tai työpaikkaa, ja hävitimme aineiston asianmukaisesti aineiston käytön jälkeen. Eettisenä näkökulmana tutkimukseen kuuluu tutkittavien vapaaehtoinen suostumus, eli hänellä on oikeus olla osallistumatta tutkimukseen sekä keskeyttää muka-

naolonsa milloin tahansa tutkimuksen aikana. Tutkittava saa myös jälkikäteen kieltää itseään koskevan aineiston käytön. (Tuomi & Sarajärvi, 2018 147–156.) Informoimme haastateltavia saatekirjeessä sekä haastattelun aluksi heidän oikeuksistaan kieltäytyä osallistuminen haastatteluun ja kesken haastattelun jättäytyä pois tutkimuksesta. Osallistujille ei myöskään pidä aiheuttaa vahinkoa ja heidän hyvinvointinsa on asetettava kaiken edelle. Tutkimuksen on oltava luottamuksellista. (Tuomi & Sarajärvi, 2018 147–156.)

Tutkimuksen luotettavuudessa nousee esiin aineiston keruu. Haastattelun nauhoituksen tekniikan toimivuus sekä siihen liittyvät mahdolliset ongelmat vaikuttavat tutkimuksen luotettavuuteen. (Tuomi & Sarajärvi, 2018, 163–164.) Tarkastimme äänityksen toimivuuden ennen haastatteluja osana luotettavuuden arviointia. Osa tutkimuksen luotettavuutta on, ettei tiedonantajien henkilöllisyys paljastu esimerkiksi ammatin tai asuinpaikan perusteella. Tutkijan ja tutkittavan suhde on osa luotettavuutta ja esimerkiksi se, muuttaako tutkija tutkittavan kommenttien tuloksia. (Tuomi & Sarajärvi, 2018, 163–164.) Osana luotettavuutta emme paljastaneet missään tutkimuksen vaiheessa haastateltavien työpaikkaa tai henkilötietoja. Kiinnitimme myös huomiota erityisesti siihen, että emme muokkaa tutkittavien kommentteja aineiston analysoinnin yhteydessä.

4.2 Aineistonkeruu ja tutkimukseen osallistujat

Laadullisen tutkimuksen aineistot voidaan kerätä monella eri tavalla ja laadullinen aineisto on tyyppillisesti puhetta, tekstiä tai havaintoja. Laadullisen tutkimuksen eri aineistonkeruumenetelmiä ovat muun muassa havainnointi, haastattelu ja kyselytutkimus. (Leinonen, 2019.) Laadullisen tutkimuksen avulla voimme löytää uusia näkökulmia jo tähän osin tunnettuun aiheeseen (Kylmä, Vehviläinen-Julkunen, Lähdevirta, 2003). Valitsimme laadullisen tutkimuksemme aineistonkeruumenetelmäksi haastattelun. Haastattelu on hyvä tapa toteuttaa laadullista tutkimusta, sillä haastattelu laadullisena tutkimustapana on joustava. Kysymyksiä voi toistaa uudelleen sekä oikaista väärinkäsityksiä. Haastattelun etuna laadullisessa tutkimuksessa on myös se, että haastattelija voi myös havainnoida, kuinka haastateltava sanoo asioita ja miten hän toimii luonnollisessa ympäristössään. (Tuomi & Sarajärvi, 2018, 84–86 & Mohajan 2018, 16.) Valitsimme haastattelun kyselylomakkeen sijasta siksi, että haastattelussa on enemmän mahdollisuuksia tulkita kysymyksiä. Lisäksi haastattelu menetelmänä on joustavampi ja sallii täsmennykset. Tutkimusten mukaan haastatteluissa kieltäytymisprosentti on pienempi kuin kyselytutkimuksissa. Lisäksi haastattelun avulla voimme saada kuvaavia esimerkkejä aiheesta. (Hirsjärvi & Hurme, 2011, 35–36.)

Valitsimme aineistonkeruumenetelmäksi teemahaastattelun. Teemahaastattelu vastaa hyvin monia kvalitatiivisen tutkimuksen lähtökohtia, jonka vuoksi sitä käytetään paljon kasvatus- ja yhteiskuntatieteellisissä tutkimuksissa (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara, 1997, 197). Valitsimme teemahaastattelun sen vuoksi, koska haastattelu kohdennetaan tiettyihin teemoihin, joista keskustellaan. Valitsimme teemat tutkimuskysymyksen pohjalta, jotta saamme realistista tietoa tutkimusongelmasta. Tutkimusongelmasta poimitaan keskeiset aiheet tai teemat haastatteluun, joihin halutaan tai on välttämätöntä saada vastaus tutkimusongelman käsittelemiseksi (Vilkka, 2005, 101–102). Koska yksi haastattelun aspekti, aihepiirit ja teema-alueet on kaikille samat, sitä voidaan kutsua puolistrukturoiduksi menetelmäksi (Hirsjärvi & Hurme, 2011, 48).

Teemahaastattelussa edetään valittujen keskeisten teemojen ja niitä tarkentavien kysymysten avulla. Tässä haastattelutavassa korostetaan erityisesti ihmisten tapaa tulkita asioita, heidän antamia merkityksiä asioille sekä sitä, miten nämä tulkinnat syntyvät vuorovaikutuksessa. Tavoitteena on löytää tutkimustehtävien ja -kysymysten mukaisia merkityksellisiä vastauksia, ja valitut teemat perustuvat tutkimusaiheen viitekehykseen. (Sarajärvi & Tuomi 2012, 75.) Teimme teemakohtaiset alueet ja apukysymykset perustuen rakentamaamme tietoperustaan ja hyödynsimme näiden teemakohtaisten alueiden aineistoa vastataksemme tutkimuskysymykseen. Haastattelut järjestimme yksilöhaastatteluina haastateltavien työpaikalla, pienryhmätilassa. Jokaiselle haastattelutilanteille oli varattu aikaa tunti. Yksilöhaastattelu tarjoaa haastateltavalle tilaa, koska haastattelutilanteessa ei ole muita henkilöitä, jotka voisivat ohjata haastattelun kulkua (Hirsjärvi ym. 2010, 211). Äänitimme haastattelun jatkokäsittelyn helpottamiseksi, jonka jälkeen litteroimme eli kirjoitimme puhtaaksi aineiston. Kysyimme haastateltavalta luvan äänittämiseen. Litteroimisen jälkeen jatkoimme tulosten analyysiin.

Teemahaastattelu oli hyvä valinta tutkimuksemme näkökulmasta, sillä tutkimuksemme sisältää eri teemoja, joista halusimme kokemuksia ammattilaisilta. Teemahaastattelussa laaditaan haastattelurunko, joka ei sisällä valmiita, johdattavia kysymyksiä. Sen sijaan haastattelija voi esittää apukysymyksiä haastattelun aikana, jotta keskustelu pysyy joustavana ja jokainen teema tulee käsitellyksi. Kysymykset voivat vaihdella haastattelukerrasta toiseen, ja jokainen haastattelu on uniikki. Kaikkein haastateltavien kanssa tulee kuitenkin varmistaa, että samat teemat tulee käytyä läpi. (Hirsjärvi ym. 2011, 48.) Tämän vuoksi etenimme jokaisen haastattelun kohdalla valmiiksi laaditun rungon mukaisesti.

Lähestyimme ensiksi Oulun kaupungin varhaiskasvatuspalveluja, jonka kautta lähestyimme tästä aiheesta kiinnostuneita sekä kokemusta omaavaa varhaiskasvatuksen henkilöstöä. Heitä alustavasti alettiin etsimään tammikuussa 2024. Otimme aluksi kontaktia sähköpostitse laatimamme saatekirjeen kera. Haastattelimme neljää varhaiskasvatuksen kasvatushenkilöön kuuluvaa työntekijää, jotka työskentelevät alle kolmevuotiaiden ryhmässä, jotta saimme ajankohtaista tietoa aiheeseemme liittyen. Haastateltavilla oli työkokemusta lyhyimmillään 10-, ja pisimmillään 35-vuoden ajalta.

Rajasimme tutkimukseen osallistujat kasvatushenkilöstöön, jotka ovat päivittäin tekemisessä lasten kanssa. Tällöin saimme realistista tietoa lasten tunne- ja itsesäätelytaitojen tukemisen kokemuksista varhaiskasvatuksessa. Haastateltavien määrän valinta voi olla haasteellista niin kvantitatiivisessa kuin kvalitatiivisessakin tutkimuksessa. Kvalitatiivisessa tutkimuksessa ei ole tarkoitus etsiä tilastollisia säännönmukaisuuksia, ja siksi aineistona voi riittää jopa yhden henkilön haastattelu. Lisäksi aineiston laajuus on riippuvainen tutkijan resursseista ja ajankäytöstä. (Hirsjärvi ym. 2010, 181.)

4.3 Tutkimuksen analyysimenetelmä

Tutkimuksen tärkein tavoite alusta alkaen on kerätyn aineiston analysointi, tulkinta ja johtopäätösten tekeminen. Analysoinnin vaiheessa tutkijalle selviää, millaisia vastauksia hän on saanut asettamiinsa tutkimusongelmiin ja kysymyksiin. Tässä vaiheessa on myös mahdollista arvioida, olivatko alun perin asetetut tutkimuskysymykset oikein muotoiltuja. Aineiston analysointi tulisi aloittaa jo tiedonkeruuvaiheessa tai välittömästi sen jälkeen. Aikaisessa vaiheessa aloitettu aineiston purkaminen helpottaa myös mahdollisia tarkennuksia tai lisätietojen hankkimista. Jos tarvitaan lisätietoja tai paluuta joihinkin aiheisiin, se on helpompaa tehdä pian haastattelujen tai kyselyiden suorittamisen jälkeen. (Hirsjärvi & Hurme 2011, 135, Hirsjärvi ym. 2010, 221.) Aloitimme aineiston analysoinnin nopealla aikataululla heti seuraavalla viikolla aineiston keräämisen jälkeen, jotta olisimme pystyneet tarvittaessa palaamaan aiheeseen haastateltavien kanssa.

Toteutimme tutkimuksessa aineiston analyysiä käyttämällä aineistolähtöistä sisällönanalyysiä. Valitsimme aineistolähtöisen sisällönanalyysin sen vuoksi, että se sopii hyvin tutkimukseen, joka käsittelee kokemuksia. Käyttämällä aineistolähtöistä analyysimetodia olemme pystyneet keskittymään siihen, mitä aineistosta itsestään on noussut esille.

Sisällönanalyysi edustaa laadullisen tutkimuksen perusmenetelmää, joka keskittyy aineiston sisältöön. Tämän menetelmän avulla tutkija voi hahmottaa laajojakin kokonaisuuksia samanaikaisesti ja selkeyttää niiden kaikki osatekijät sekä näiden osatekijöiden väliset suhteet. Aineistolähtöinen sisällönanalyysi muodostaa kolmivaiheisen induktiivisen analyysiprosessin, jonka tarkoituksena on ymmärtää tutkittavaa aineistoa tutkittavien omasta näkökulmasta kunkin analyysivaiheen aikana. Analyysiprosessissa eteneminen alkaa empiiristen lähtökohtien käsittelystä ja suuntautuu kohti käsitteellisempää näkemystä. Käsitteitä yhdistelemällä ja aikaisempaan teoriaan viittaamalla vastaan lopulta tutkimustehtävään. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 91–93, 103–104.) Aineistolähtöisen sisällönanalyysiin vaiheet ovat aineiston pelkistäminen eli redusointi, aineiston ryhmittely eli klusterointi sekä aineiston käsitteellistäminen eli abstrahointi. (Tuomi & Sarajärvi, 2018, 123–127). Kerromme tarkemmin näistä analysoinnin vaiheista kappaleen edetessä. Analyysivaiheessa käytimme teemoittelua aineiston analyysimenetelmänä.

Toteutimme tutkimuksen aineistonkeruun teemahaastatteluna, jonka vuoksi valitsimme tutkimuksen analyysimenetelmäksi teemoittelun. Teemoittelussa nimetään teemoja aineistolähtöisesti ja siten se tuo esiin, mitä jokaisesta teemasta on sanottu. Eri teemojen kesken voidaan toteuttaa vertailuja, kun aineisto on jaettu ja järjestelty eri teemojen alle. Asiat, jotka aineistosta teemoitellaan on oltava tutkimuskysymyksen kannalta olennaisia. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 93.) Teemoittelun avulla saamme tietoa jokaisesta haastattelussa ilmenevästä teemasta, eikä mikään teema jää huomioimatta analyysivaiheessa. Tämän avulla sekä tunne- että itsesäätelytaidot näyttäytyivät yhtä suurena kokonaisuutena, eikä toinen aiheista jäänyt vähemmälle havainnoinnille.

Aloitimme aineiston analyysin litteroimalla aineiston, jonka jälkeen luimme strukturoimattomassa muodossa olevan alkuperäisaineiston. Käytimme litterointiin Wordia apua, mutta varmistimme vielä tekstin paikkaansa pitävyyden kuuntelemalla nauhoitteet ja korjaamalla muutamat virheet. Haastattelut olivat kestoiltaan lyhimmillään 16.45 minuuttia ja pisimmillään 25.20 minuuttia. Yhteensä nauhoituksia oli 1 tunti ja 24 minuuttia. Saimme aineistoa neljästä haastattelusta yhteensä 67 sivua. Pienimmillään yksi aineisto oli 15 sivua ja suurimmillaan 20 sivua. Aineistolähtöinen sisällönanalyysi alkaa aineiston pelkistämällä, eli redusoinnilla, jossa tiivistetään aineistoa (Tuomi & Sarajärvi, 2018, 123). Pelkistämisen jälkeen, jossa poistimme turhat täytesanat, kuten ”joo”, ”okei” ja ”sitten”, aineistoa jäi yhteensä 35 sivua. Saimme pelkistettyä aineistoa per haastattelu 7–10 sivua. Tämän jälkeen luimme aineistot läpi viisi kertaa.

Teemat syntyivät aineistoa läpikäydessämme toistuvina ilmauksina, jotka vastasivat tutkimuskysymykseen. Tuomi Jouni & Sarajärvi Anneli (2018) mukaan pelkistämisvaiheessa saadaan samanlaisesti erilaisia ilmiöitä kuvaavat ilmaukset eroteltua aineistosta toisistaan esimerkiksi värjäämällä samaa tutkimustehtävän aihiota kuvaavat ilmaukset samalla värillä (Tuomi & Sarajärvi, 2018, 124). Tämän myötä värikoodasimme yhteneväiset vastaukset eri teemoista, jotka olivat itsesäätelytaidot, tunnetaidot sekä varhaiskasvatussuunnitelman käyttö ja tiimin tuki. Värikoodit olivat itsesäätelytaidoille vihreä, tunnetaidoille sininen, henkilöstölle punainen ja tukitoimille violetti.

Seuraavassa analyysivaiheessa aineisto klusteroidaan, eli ryhmitellään. Tässä vaiheessa aineistosta etsitään niissä ilmeneviä samankaltaisuuksia sekä eroavaisuuksia. (Tuomi & Sarajärvi, 2018, 124.) Ryhmittelimme aineiston laittamalla samanväriset alkuperäisilmaukset yhdistettynä teeman otsikon alle Wordissa. Ryhmittelyn jälkeen siirryimme abstrahointiin, eli aineiston käsitteellistämiseen, jossa tarkoituksena on edetä alkuperäisen aineiston kielellisistä ilmauksista kohti teoreettisia käsitteitä ja johtopäätöksiä (Tuomi & Sarajärvi, 2018, 125, 127). Analyysimetodia käyttämällä yhdistelimme aikaisempaa teoriaa opinnäytetyön suunnitelmastamme aineistoihin teemojen tueksi, jonka myötä saimme jäsentyneemmät kuvaukset aineistosta. Tämän jälkeen lihavoimme tärkeimmät asiat tutkimuskysymykseen liittyen vastauksista ja laitoimme ne teemoittain ranskalaisilla viivoilla. Näistä koostimme tutkimuksen tulokset. Litteroidusta tekstistä pilkoimme aineistoa myös sitaateiksi ja laitoimme yhteen samasta teemasta kertovat sitaatit. Tutkimusraportissa havainnollistavina esimerkkeinä voi käyttää näitä sitaatteja, joista lukija voi päätellä miten kirjoittaja on päässyt tutkimusraportissa esitettyihin johtopäätöksiin (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006).

Analyysivaiheen jälkeen syntyi tutkimuksen tulokset aineistolähtöisen teemoittelun myötä. Aineistoon tutustumisen jälkeen kirjasimme aineistosta nousevia tutkimuksen tuloksia ylös ja tämän jälkeen siirryimme johtopäätösten sekä pohdinnan kirjoittamiseen työhömmme.

5 TUTKIMUKSEN TULOKSET JA JOHTOPÄÄTÖKSET

Tässä luvussa käymme läpi haastattelujen tuloksia. Haastattelut aloitimme taustatiedoista, siirtyen sitten tunne- ja itesäätelytaitojen kysymysten pariin. Lopuksi kysyimme vielä muutamia lisäkysymyksiä haastateltavilta. Haastateltavat olivat kaikki varhaiskasvatuksen kasvatushenkilöstöä. Haastatteluaineistona saimme kokemuksia alle 3-vuotiaiden tunne- ja itesäätelytaidoista sosionomeilta, hoitajilta ja varhaiskasvatuksen opettajilta. Haastattelusta selvisi, että työntekijöillä oli 10-yli 35-vuoden kokemus varhaiskasvatuksessa työskentelystä.

Haastattelun kysymysten aiheina olivat varhaiskasvatuksen kasvatushenkilöstön kokemuksia liittyen tunne- ja itesäätelytaitojen tukemiseen. Kysyimme varhaiskasvatussuunnitelman käytöstä tunne- ja itesäätelytaitojen tukemisessä. Kysyimme haastateltavien onnistumisen kokemuksia alle 3-vuotiaiden lasten tunne- ja itesäätelytaitojen tukemiseen liittyen. Tämän lisäksi kysyimme kokemuksia tiimin tuesta ja käydyistä lisäkoulutuksista liittyen aiheeseen.

Tutkimustulokset jakautuvat kolmeen teemaan. Teemat ovat kokemuksia varhaiskasvatussuunnitelman käytöstä ja tiimin tuesta, kokemuksia itesäätelytaitojen tukemisesta sekä kokemuksia tunnetaitojen tukemisesta.

5.1 Kokemuksia varhaiskasvatussuunnitelman käytöstä ja tiimin tuesta

Jokaiselle päiväkodissa olevalle lapselle laaditaan lapsen varhaiskasvatussuunnitelma yhteistyössä lapsen ja huoltajien kanssa. Lapsen varhaiskasvatussuunnitelman avulla asetetaan yhteisiä tavoitteita ja sovitaan yhdessä siitä, miten jokaisen lapsen yksilöllistä kehitystä, oppimista ja hyvinvointia tuetaan suunnitelmallisesti varhaiskasvatuksessa. (Opetushallitus, 2024.) Tutkimustuloksena todetaan, että varhaiskasvatussuunnitelman käyttö tunne- ja itesäätelytaitojen tukemisessä ei ole ammattilaisten mielestä niin näkyvää, vaan siellä tavoitteina alle 3-vuotiailla painottuu enemmän perushoidolliset asiat. Lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaan kirjattavat tavoitteet asetetaan tavoitteiksi henkilöstön pedagogiselle toiminnalle. Tavoitteet kuvaavat sitä, miten pedagogisella toiminnalla ja oppimisympäristöillä tuetaan lapsen kehitystä, oppimista ja hyvinvointia. (Opetushallitus, 2022.) Tuloksena nousi ilmi toive, että tunnetaitoihin liittyviä asioita sisällytettäisiin jo pienempienkin lasten vasuun perustavoitteiden, kuten fyysisten taitojen rinnalle. Asioita käytäisiin täten myös enemmän keskusteluissa vanhempien kanssa läpi.

Varhaiskasvatuksessa tiimin on tärkeä sitoutua yhteisiin tavoitteisiin, sillä se edistää arvoperustan ja oppimiskäsityksen toteutumista. Tärkeää on luottamusta rakentava dialogi, joka osallistaa koko yhteisöä. Tärkeää tiimille on lapsen edun huomioiminen yksilöllisesti ja lapsiryhmän kannalta. (Opetushallitus, 2022.) Tiimien jäsenten keskinäinen yhteenkuuluvuus ja toisten ymmärtäminen koettiin positiivisena tekijänä tutkimuksen tuloksissa.

Varhaiskasvatuksessa lapsiryhmässä työskenteleville toiminnanohjauksen suunnitteluun, keskusteluun ja sopimiseen on varattava riittävästi aikaa lapsen itsesätelytaitojen tukemisen vuoksi. Kun toimitaan yhdenmukaisesti, toiminta tulee johdonmukaisemmaksi ja lasten oireilu vähenee. Tärkeää on, ettei lapsia jätetä suunnittelun ulkopuolelle, vaan toteutetaan lapsilähtöisesti ikä- ja kehitystaso huomioiden. (Eklund, Heinonen, 2014, 216–218.) Tulokset viittaavat siihen, että tiimit panostavat keskusteluihin ja yhteistyöhön lapsen hyvinvoinnin ja kehityksen tukemiseksi. Ryhmän viikoittaiset tiimipalaverit kattavat laajan skaalan aiheita, kuten viikon kulku, kokeilut, toimivat ja toimimattomat käytännöt sekä kehitysehdotukset. Lisäksi lapsiin ja lasten varhaiskasvatussuunnitelmien tavoitteisiin liittyviä aiheita käytiin läpi. Tästä kokivat hyötyä erityisesti varhaiskasvatuksen lastenhoitajat, koska ryhmän opettaja laatii lasten varhaiskasvatussuunnitelmat. Yhteisten keskusteluiden kautta myös lastenhoitajat pääsivät paremmin sisälle laadittuihin varhaiskasvatussuunnitelmien sisältöön ja tavoitteisiin. Keskustelun koettiin vahvistavan myös tiimin rakentavaa ilmapiiriä.

”Tiimeissä me aina keskustellaan jokaisesta lapsesta tai ainakin me pyritään hyvin monesta lapsesta keskustelemaan siinä meidän palaverin yhteydessä, että miten on mennyt ja onko jotakin erityistä poikkeavaa.”

5.2 Kokemuksia itsesätelytaitojen tukemisesta

Itsesätelyllä laajasti tarkoitetaan ihmisen kykyä säädellä tunteitaan, motivaatioitaan, suorituksiaan, impulssejaan, tarkkaavaisuuttaan ja ajatuksiaan. Kolme itsesätelyn olottuvuutta ovat ihmisen kyky säädellä emootioitaan, käyttäytymistään ja kongitiivista toimintaansa. (Aro, 2011, 10–11.) Keskeisenä tutkimustuloksena todetaan, että alle 3-vuotailta lapsilla itsesätelykyky on vielä harjaantumassa ja taitoja opetellaan, joten suoraan ei voida puhua lasten puutteellisista itsesätelytaidoista.

Lapsen toiminnan tai tunnetilan sanoittamisella, tuetaan lapsen itsesäätelytaitojen kehittymistä tarjoamalla kieltä oman toiminnan ja tunteiden säätelyn välineeksi (Eklund, Heinonen, 2014, 220–226). Onnistumisen kokemukseksi tuloksista nousi esiin se, että kasvattaja löytää syyn miksi lapselle on tullut tunteenpurkaus.

Itsesäätely on harjoitettava taito, jota tulee harjoitella riittävästi. Itsesäätely, kuten muutkin lapsen opettelemat taidot harjaantuvat, kun niitä harjoitellaan oikea-aikaisesti ja riittävästi. (Sainio, Pajulahti, Sajaniemi, 2020, 21–25.) Tutkimuksemme tuloksen mukaan ammattilaisilla oli kokemuksena, että näin pienillä ei välttämättä vielä ole puhetta, joten aikuinen on suuressa roolissa sanoittamassa lapselle tilannetta. Tuloksena ilmeni kokemus, että aikuisen esimerkki on kaikista tärkeimmässä roolissa itsesäätelytaitojen opettamisessa. Myös aiemmin tehty tutkimus lapsen itsesäätelytaitojen tukemisesta Muksuopin keinoin varhaiskasvatuksessa (2021) - tutkimus tukee tämän tutkimuksen tutkimustulosta sanoittamisen merkityksestä onnistumisen kokemuksena. Muksuopin tutkimustuloksena lapsen itsesäätelytaidot kehittyvät vuorovaikutussuhteissa. (Hautakangas, Uusitalo, Kumpulainen, 2021.)

“Eihän siinä (itsesäätelytaidoissa) niinkö tarvitse olla edes mitään erityistä, että se on sitä, kun opetellaan asioita”

Tietoinen toiminnanohjaus on itsesäätelyn välineenä hyvä ja sen avulla voidaan estää tunnekaappaukset. Toiminnanohjaus on keinoja, joilla halutaan saavuttaa tavoite tunteiden pyrkiessä pintaan. Toiminnanohjauksen avulla voidaan ylläpitää tarkkaavaisuutta, vähentää impulsiivisuutta sekä käsitellä asioita muistinvaraisesti. (Sainio, Pajulahti, Sajaniemi, 2020, 30–31.) Kuvatuesta oli paljon positiivisia kokemuksia myös pienten lasten kanssa. Tuloksista tuli ilmi, että niiden käyttö on vakiintunut hienosti ryhmien arkeen ja että ne hyödyttävät lasten lisäksi henkilökuntaa.

“Omat onnistumiset on nimenomaan kuvatuen kautta, mutta kun oon löytänyt tietyille lapsille tai tietyille ryhmälle sen kuvatuen mikä helpottaa nimenomaan sitten niissä asioissa, niin se on kyllä ollut semmoinen, että hei nyt tää toimii.”

Selkeä ympäristö on itsesäätelyn kannalta tärkeää varhaiskasvatuksessa, sillä lapsilla saattaa vaihtua tarkkaavaisuuden kohde usein ja impulssit ohjaavat toimintaa harkinnan sijaan. Tällöin lapsi tarvitsee itsesäätelyn tueksi selkeät ja lyhyet ohjeet sekä aikuisen tukea. (Eklund, Heinonen, 2014, 216–218.) Merkittävänä tuloksena nousi esiin ennakoinnin ja kuvatuen käytön suuri hyöty

itsesääätelytaitojen opettelussa. Merkittäväksi tekijäksi koettiin myös lasten havainnointi päivän mitaan sekä pienryhmissä tapahtuva toiminta, kuten siirtymiset pukemaan ja vessaan.

Ammattilaisten kokemuksista nousi esille, että varhaiskasvatuksen kasvatushenkilöstö käyttää strukturoitua päiväjärjestystä. Strukturoitu päiväjärjestys näkyy lapsiryhmän seinällä olevina kuvina, sekä mukana kulkevinä kuvakortteina. Seinällä olevasta päiväjärjestyksestä oli kokemus ammattilaisilla, että se helpottaa lapsen päivää, kun tietää mitä tapahtuu milloinkin. Kuvatuen rinnalla tuloksena nousi ilmi kokemuksia sanoittamisen tärkeydestä pienillä lapsilla itsesääätelytaitojen kehittämiseksi. Myös aiempi tutkimus liittyen toiminnanohjauksen ja itsesäätelyn kehityksen tukemisesta päivähoitossa tukee meidän tutkimustulostamme. Siinä lapsen itsesäätelyyn ja toiminnanohjaukseen näytti vaikuttavan tehokkaasti tukitoimet, joissa lapselle annettiin välittämiä, johdonmukaisia ja riittävän vahvoja palautteita ja joissa otettiin huomioon lapsen kehitystaso ja sovellettavuus ympäristöön. (Aro, Laakso, Närhi, 2007). Näillä siis voitaisiin viitata käytettyyn kuvatukeen.

”Sitten selvät päivästruktuurit on laitettu seinille, minkä mukaan mennään, että se helpottaa sitä lapsen olemista ryhmässä ja sitä päivän toiminnan hahmottamista.”

”Se helpottaa lasta, kun tietää, että mitä tapahtuu milloinkin”

Lapsen hyvinvointiin vaikuttavina tekijöinä varhaiskasvatuksessa nousee esiin työntekijöiden koulutus ja vaihtuvuus, varhaiskasvatuksen laatu, ryhmien koko ja kasvatushenkilöstön valmius nähdä lapsi yksilönä. Ongelmien syntyemisessä pitkät hoitopäivät ovat yhteydessä impulsiivisuuteen ja käytösongelmiin. (Sinkkonen, 2020, 205–206.) Tutkimustuloksena ammattilaisten kokemuksista nousi ilmi, että hoitopäivän pituudella on merkitystä lapsen käyttäytymiseen ja itsesäätelyn heikkenemiseen. Toisaalta taas koettiin myös, että päivän pituuden sijasta siihen vaikuttaa se, miten hyvin päivä on strukturoitu. Lapsen heikko itsesäätelkyvyn näyttäytyminen kuvattiin kiukkuna, levottomuutena, malttamattomuutena sekä toisten lasten puremisena ja lyömisenä. Ammattilaisten kokemuksista nousi esiin, että tämä näkyy erityisesti silloin, kun lapsi on väsynyt tai nälkäinen. Tutkimustuloksena tutkimukseen osallistuvat varhaiskasvatuksen kasvatushenkilöstön jäsenet eivät oleet käyneet lisäkoulutuksia liittyen itsesäätelytaitoihin, mutta lisäkouluttautumiseen suhtauduttiin positiivisesti.

5.3 Kokemuksia tunnetaitojen tukemisesta

Tunnetaitoja voi kuvata taitoina, jotka ovat kyky tunnistaa, nimetä ja säädellä tunteita (Ahonen & Roos, 2021, 202). Monipuolinen tunnetaitojen kokonaisuus auttaa lasta selviytymään erilaisista elämäntilanteista ja suhteista muihin ihmisiin. Aikuisten rooli on korvaamaton tunnetaitojen oppimisessa, ja he voivat tukea lasten tunnetaitojen kehittymistä monin eri tavoin. (Pöyhönen & Livingston, 2021.) Tuloksena voidaan todeta, että tunnetaitojen osalta ammattilaiset kokevat, että tunnetaitoja käydään läpi sanallisesti päivittäin kuvatuun rinnalla.

Leikin avulla kielellistämällä, eli lapsen toiminnan tai tunnetilan sanoittamisella, tuetaan lapsen itsesäätelytaitojen kehittymistä tarjoamalla kieltä oman toiminnan ja tunteiden säätelyn välineeksi (Eklund, Heinonen, 2014, 220–226). Tuloksista nousi ilmi kokemus, että työ tunnetaitojen parissa alle 3-vuotiaiden ryhmässä koostuu tunteen sanoittamisesta. Tutkimustuloksena tuli ilmi kokemus, että aikuisten välinen hyvä vuorovaikutus on tärkeintä tunnetaitojen opettamisessa. On tärkeää olla malliesimerkkinä ja ottaa tunteet vastaan.

Köngäksen ja Määttän (2020) tutkimuksen mukaan todettiin, että aikuisten ylikuormittuminen vaikuttaa negatiivisesti päiväkodin ilmapiiriin ja heidän kykyynsä vastata lasten tunnepyyntöihin. (Köngäs, Määttä, 2020.) Tärkeitä oppimishetkiä tunnetaitojen näkökulmasta oli ammattilaisten mukaan arkipäivän tilanteet, kun ollaan lapsen tasolla ja istutaan lattialla heidän kanssaan, mutta toisaalta esiin nousi kiireen negatiivinen vaikutus. Arki ei anna resursseja työstää asioita yksilöllisen tarpeen mukaan. Kiire häiritsee myös sitä, että ei ole aikaa lukea kirjoja ja napata kiinni lapsen tunteista niin paljon.

Lasten keskinäinen leikki ilman aikuisia on tärkeää itsesäätelytaitojen kehittymisen kannalta. Lapset oppivat kanssakäymisen taitoja ja voivat kokeilla erilaisia sosiaalisia rooleja tasavertaisessa suhteessa samanikäisten kanssa. (Eklund, Heinonen, 2014, 220–226.) Arjen tilanteissa opitut tunnetaidot kantavat hedelmää ammattilaisten kokemusten mukaan myös myöhemmässä vaiheessa, kun lapset käyttivät opittuja taitoja vapaassa leikissä, esimerkiksi anteeksi pyytämällä ja kaveria lohduttamalla.

Oulussa pedagogisesti painottunut kasvatuksen, opetuksen ja hoidon kokonaisuus näkyy pienryhmätoiminnan muodostamisessa. Tavoitteena pienryhmäpedagogiikassa on lapsen vuorovaikutustaitojen ja tunne-elämän sekä perusturvallisuuden tukeminen. (Oulun kaupunki, 2023.) Tuloksena

nousi esiin kokemuksia, että pienryhmissä toimiminen on tärkeää ja pienryhmätoimintana on myös tunnetaitoihin liittyviä teemoja. Tunnetaitojen opettamiseen on ollut käytössä Fanni- kirjasarja, mutta toisaalta nyt lähiaikoina se ei ole ollut käytössä. Tuloksena nousi ilmi ongelmana, että alle 3-vuotiaille on vähän valmista materiaalia tunne- ja itsesäätelytaidoista.

”Tosiaan tässä mä näen tärkeänä sen pienissä ryhmissä siirtymisen”

Merkityksellistä tunnetaitokasvatusta on hyväksynnän osoittaminen sekä tunteiden sanoittaminen. Lasta on tuettava ikätasoisesti kertomaan omista tunteistaan sekä ilmaisemaan toiveita, tarpeita ja tunteita. Osana tunnetaitokasvatusta lapsille on kerrottava erilaisista myönteisistä ja kielteisistä tunteista. (Oulun kaupunki, 2023.) Keskeisenä tutkimustuloksena koettiin, että tunnetaidot eivät ole puutteellisia, vaan harjaantumattomia. Heikot tunnetaidot näyttäytyvät impulsiivisena käyttäytymisenä ja levottomuutena. Lisäksi voi ilmetä puremista, lyömistä ja tönimistä sekä hermojen menemisen yhteydessä huutamista. Laulut ja lorut nousivat tärkeiksi arkipäivän toiminnoissa tunnetaitojen näkökulmasta. Tukitoimina tunnetaitojen oppimiseen tuloksista nousee esiin kirjojen ja sanoittamisen lisäksi tukiviittomat ja kuvien käyttö.

”Niitä täytyy harjoitella jatkuvasti, ne ei tosiaan ole vielä harjaantunut ne taidot”

Vanhemman tai hoivaajan syli on äärimmäisen tärkeä taaperolle, sillä siinä hän voi levätä ja kerätä voimiaan, erityisesti silloin kun ympäröivä maailma tuntuu hänestä ylivoimaiselta. Taaperon haavoittuvuutta on painotettu tilanteissa, joissa hänet asetetaan ilman vanhempien läsnäoloa vieraseen paikkaan. (Kalland, 2011, 157.) Tutkimuksen tuloksissa nousi ilmi, että aikuiselta tärkeää on kannustaminen ja yhdessä onnistumisista iloitseminen sekä rauhallinen, ”malti on valttia”- asenne. Kiukun tullessa lapselle koettiin, että aikuisen tärkeä rooli on olla vastaanottamassa tunnetta ja tarjota lapselle syliä.

”Mun mielestä sekin on hirveän tärkeää, että ollaan lapselle läsnä silloin kun se kiukku tai joku paha mieli tulee, ei se tarvitse paljoa sanoja vaan se, että sä oot oikeasti läsnä ja oot siinä lapsen kanssa, että oot sitä tunnetta ottamassa vastaan.”

Hoitopäivän pituuden lisäksi lapsen hyvinvointiin vaikuttavina tekijöinä nousee esiin työntekijöiden koulutus ja vaihtuvuus, varhaiskasvatuksen laatu, ryhmien koko ja kasvatushenkilöstön valmius nähdä lapsi yksilönä. (Sinkkonen, 2020, 205–206.) Yhtenä tuloksena kiireen kuvattiin haittaavan

lasten kanssa olemista sekä siten, että välillä ei ehtinyt tukea lasta riittävästi tunteiden kanssa, kun sille olisi ollut otollinen hetki. Kiire ja resurssien puute haittasi myös yksilöllisempää tunne- ja itsesäätelytaitojen tukemista.

Tutkimustuloksena ammattilaisten kokemuksista nousi ilmi, että ei ollut käyty koulutuksia liittyen tunnetaitoihin. Toisaalta ilmi nousi, että oli oltu mukana Tuntuva-hankkeessa, mutta se ei jatku enää. Tuloksena voidaan kuitenkin todeta, että haastateltavilla olisi halua käydä lisäkoulutusta liittyen tunnetaitokasvatukseen alle 3-vuotiailla, esiin nousi halu käydä Untuvikot koulutus. Tuloksena todetaan kuitenkin, että on paljon oman aktiivisuuden varassa, kuinka paljon hankkii tietoa alle 3-vuotiaiden tunnetaidoista.

5.4 Tutkimuksen johtopäätökset

Tässä alaluvussa käsittelemme tutkimuksen johtopäätöksiä. Kerätyn tutkimusaineiston oli määrä vastata tutkimuskysymykseen "Millaisia kokemuksia varhaiskasvatuksen kasvatushenkilöstöllä on alle 3-vuotiaiden lasten tunne- ja itsesäätelytaitojen kehityksen tukemisesta?" Kaikilla ammattilaisilla oli pitkä kokemus varhaiskasvatuksessa kasvatushenkilöstössä toimimisesta. Haastattelujen vastaukset olivat suurimmaksi osin yhteneväisiä mutta pieniä poikkeuksia löytyi myös.

Hyödynsimme johtopäätöksiä tehdessämme aineiston analyysistä ilmenneitä tutkimuksen tuloksia sekä teorian tietoa tunne- ja itsesäätelytaidoista. Hirsjärvi, Sirkka & Hurme, Leena (2022) toteaa teoksessaan Tutkimushaastattelu, että johtopäätösten muodostaminen vaatii tulosten tulkintaa. Johtopäätöksissä tiivistetään se, mihin tulokseen on aineiston perusteella tultu. Tätä suhteutetaan teoriaan tai aiempiin tutkimuksiin. (Hirsjärvi & Hurme, 2022).

Johtopäätöksenä voidaan todeta, että alle 3-vuotiaiden lasten tunne- ja itsesäätelytaidot ovat harjaantumattomia. Tämä johtuu siitä, että tunne- ja itsesäätelytaidot ovat vielä kehitymässä alle 3-vuotiailla lapsilla. Jotta taidot kehittyvät, lapset tarvitsevat aikuisen esimerkkiä varhaiskasvatuksen arjessa ja esimerkiksi kuvatuella ja sanoittamisella on suuri merkitys tunne- ja itsesäätelytaitojen kehittämisessä. Itsesäätely, kuten muutkin lapsen opettelemat taidot harjaantuvat, kun niitä harjoitellaan oikea-aikaisesti ja riittävästi. Vähitellen harjoittelun myötä eri taidot vahvistuvat ja automati-

soituvat. (Sainio, Pajulahti, Sajaniemi, 2020, 21–25.) Myös aikuisten rooli on korvaamaton tunnetaitojen oppimisessa, ja he voivat tukea lasten tunnetaitojen kehittymistä monin eri tavoin (Pöyhönen & Livingston, 2021).

Aiempi tutkimus lapsen itsesäätelytaitojen tukemisesta Muksuopin keinoin varhaiskasvatuksessa on saanut tutkimustuloksen, että lapsen itsesäätelytaidot kehittyvät vuorovaikutussuhteissa. Lapsen osallisuus ja toimijuus kehittyvät ja saavat mahdollisuuden aina vuorovaikutuksessa. (Hautakangas, Uusitalo, Kumpulainen, 2021.) Tämä aiemman tutkimuksen tulos siitä, että lapsen itsesäätelytaidot kehittyvät vuorovaikutussuhteissa tukee myös meidän tutkimuksemme johtopäätöstä siitä, että tunne- ja itsesäätelytaidot ovat harjaantumattomat ja tarvitsevat aikuisen mallia kehittymiseen.

6 POHDINTA

6.1 Tutkimuksen eettiset lähtökohdat ja luotettavuuden arviointi

Tutkimuseettisen neuvottelukunnan ohjeen mukaisesti tutkija noudattaa tutkimuksessaan eettisiä periaatteita, jotka kunnioittavat tutkittavien ihmisarvoa ja itsemääräämisoikeutta. Tutkimus suunnitellaan siten, että tutkittaville, yhteisöille tai muille tutkimuskohteille ei aiheudu merkittäviä riskejä, vahinkoja tai haittoja. Tutkimukseen osallistuminen on oltava vapaaehtoista, ja tutkittavalla on oikeus kieltäytyä osallistumasta milloin tahansa ilman kielteisiä seurauksia. Osallistumisen kieltäytymisestä ei saa aiheutua pelkoa negatiivisista seuraamuksista, ja tutkittavalla on oikeus keskeyttää osallistumisensa ilman erityistä syytä. Lisäksi tutkittavalla on oikeus saada tietoa tutkimuksen sisällöstä, henkilötietojen käsittelystä ja käytännön toteutuksesta. (Tutkimuseettisen neuvottelukunnan ohje, 2019.)

Vapaaehtoisuuden huomioimme siten, että toimitimme saatekirjeen ja tutkimuskysymykset varhaiskasvatusyksikköön etukäteen ja siten osallistujat saivat tutustua opinnäytetyöhömmö sekä tutkimukseen etukäteen ja sen pohjalta päättää halusivatko osallistua. Saatekirjeessä tuli ilmi vapaaehtoisuus, anonymiteetti ja käytännön toteutus ja kertosimme nämä asiat vielä ennen haastatteluja. Emme tallentaneet nimiä tai muita tunnistettavia henkilötietoja haastatteluihin. Nauhoitteet hävitettiin työn valmistuttua tietokoneelta.

Arvioimme tutkimuksen luotettavuutta raportoimalla kaikki tutkimuksen suorittamisen vaiheet. Vaiheina tutkimuksessa on aineiston keruu, analysointi ja raportointi (Hyväri, Vuokila-Oikkonen, 2016). Muotoilimme kysymykset siten, että ne kattavat koko tutkimuksemme aiheen (Heikkilä, 2014). Haastattelun nauhoituksen tekniikan toimivuus sekä siihen liittyvät mahdolliset ongelmat vaikuttavat tutkimuksen luotettavuuteen. Osana luotettavuutta huomioimme anonymiteetin sekä sen, että emme tutkijoina muuttaneet haastateltavan kommentteja analyysivaiheessa. (Tuomi & Sarajärvi, 2018, 163–164.)

Arvioimme tutkimuksen luotettavuutta myös siirrettävyyden kannalta. Huomioimme, että tutkimustulokset ovat yleistettävissä tai siirrettävissä myös muihin kohteisiin tai tilanteisiin. Tässä tutkimuksessa tulokset voisivat olla siirrettävissä toiseen tutkimuskohteen ulkopuoliseen vastaavaan kontekstiin. Tutkimuksen vahvistettavuutta osana luotettavuutta huomioimme, että perustelemme analysoidun aineiston perusteella, miten olemme tulleet omiin päätelmiimme tutkimuksessa. Osana vahvistettavuutta haastattelimme useampaa, kuin yhtä ammattilaista. Haastattelimme meidän tutkimuksessamme neljää varhaiskasvatuksen ammattilaista. Arvioimme tutkimuksen luotettavuutta myös ottamalla huomioon tutkimuksen varmuuden. Tässä huomioimme, että otamme huomioon tutkimukseen ennustamattomasti vaikuttavat tekijät, kuten sairastumiset haastatteluiden aikana. Nämä huomioimme siten, että varasimme mahdollisimman aikaiset haastatteluajat heti vuoden vaihteen jälkeen, jotta mahdolliset muuttajat eivät viivästyttä työmme valmistumista. (Tuomi ja Sarajärvi 2011, 135–139).

Oma ammatillinen osaamisemme rakentuu aiheen ympärille. Tutkimuksessamme toteutui sosiaalialan kompetenssit. Kompetensseina on sosiaalialan eettinen osaaminen, asiakastyön osaaminen ja tutkimuksellinen osaaminen. Eettisestä osaamisesta opimme toimimaan sosiaalialan arvojen ja ammattieettisten periaatteiden mukaisesti. Toimimme sensitiivisesti haastattelujen aikana, edistimme yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa pitämällä kaikille haastateltaville samat kysymykset. Moninaisuutta edistimme siten, että haastattelimme useampaa, kuin yhtä ammattilaista, jotta saimme useita näkökulmia. Asiakastyön osaamista vahvistimme toimimalla ammatillisesti ja dialogisesti haastateltavien kanssa. Toteutimme asiakasturvallisuutta huolehtimalla aineistojen ja haastattelujen anonymiteetistä. Tutkimuksellista osaamista sovelsimme tuottamalla eri ammattilaisten näkemyksiä hyvinvoinnin edistämiseksi. Yhteistyötahon avulla kehitimme myös ammatillista osaamista varhaiskasvatuksen saralla. (Sosiaalialan ammattikorkeakoulutuksen kompetenssit, 2023.)

6.2 Oman oppimisen arviointi

Opinnäytetyömme prosessi lähti liikkeelle toukokuussa 2023 aiheen rajauksella. Syksyllä 2023 aloitimme suunnitelman teon tietoperustasta edeten muihin suunnitelman kohtiin. Tämän aikana laadimme aikataulun, jossa olemme pysyneet. Tavoitteenamme oli tehdä haastattelut tammikuun 2024 aikana ja onnistuimme tässä tavoitteessa.

Opinnäytetyön tekemisen aikana opimme paljon lisää alle 3-vuotiaiden tunne- ja itsesäätelytaidoista. Tutkimuksen tarkoitus oli tuoda esiin tietoa siitä, miten ammattilaiset kokevat alle 3-vuotiaiden lasten tunne- ja itsesäätelytaitojen kehityksen tukemisen. Ammatillinen osaamisemme on kehittynyt runsaasti ja olemme saaneet paremmat valmiudet työskennellä varhaiskasvatuksen sosionomin tehtävissä.

Sosiaalialan kompetensseista tutkimuksellisesta osaamisesta olemme oppineet erityisen paljon. Emme olleet aiemmin tehneet tutkimusta, joten prosessin eri vaiheet olivat meille täysin uusia ja uskommeakin, että saimme paljon arvokasta tietoa tutkimusprosessin eri vaiheista. Opinnäytetyöprosessin aikana saimme myös kehitettyä kommunikointitaitojamme, erityisesti haastattelutilanteissa. Avoimen ja kannustavan ilmapiirin luominen edisti osaltaan haastateltavien avoimuutta, mikä rikasti aineistoamme. Saimme asiakastyön osaamisesta uutta tietoa varhaiskasvatuksesta monesta eri näkökulmasta haastatteluissa ilmi tulleista asioista sekä laitimamme tietoperustan pohjalta. Eettinen osaamisemme vahvistui haastattelujen myötä, sillä perehdyimme suunnitelmaa tehdessä tutkimuksen toteuttamisen eettisiin kysymyksiin ja toimimme haastatteluissa tasa-arvoa kunnioittaen sekä huomioimme jokaisen haastateltavan anonymiteetin.

Haastattelujen jälkeen nousi ilmi, että tukeuduimme paljon valmiiksi laadittuun haastattelurunkoon. Tämän vuoksi näkisimme, että kehittämiskohteemme tutkimusprosessissa voisi liittyä haastattelutilanteeseen. Tämän kokemuksen myötä osaamme jatkossa irrottautua etukäteen laaditusta suunnitelmasta hieman ja toimia luontevammin ja soveltavammin haastattelutilanteessa.

Jatkotutkimusehdotuksena voisi olla alle 3-vuotiaille suunnitellut tunne- ja itsesäätelytaitoihin liittyvät kortit. Haastattelussa nousi ilmi, että alle 3-vuotiaille on aiheesta vain vähän materiaalia, eikä sitä ole helppo löytää. Toisaalta jatkotutkimusehdotuksena voisi myös laajentaa tutkimuksen otantaa tai syventää tulosten vertailtavuutta eri varhaiskasvatusympäristöjen välillä ja tutkia onko niillä alueellisia eroja. Tämä voisi tuoda lisää monipuolisuutta tutkimustuloksiin.

LÄHTEET

Ahonen, Liisa, Roos, Piia. 2021. Untuvikot. Alle 3-vuotiaiden pedagogiikka. Jyväskylä: PS-kustannus.

Aro, Tuija, Laakso, Marja-Leena., Närhi, Vesa., 2007. TOMERA – Toiminnanohjauksen ja itsesäätelyn kehityksen tukeminen päivähoitossa. NMI-bulletin, 2007, Vol. 17, No. 2 © Niilo Mäki -säätiö. Hakupäivä 10.11.2023. https://bulletin.nmi.fi/wp-content/uploads/2016/09/aro2_2007.pdf

Aro, Tuija, Laakso, Marja-Leena. (toim.), 2011. Taaperosta taitavaksi toimijaksi: Itsesäätelytaitojen kehitys ja tukeminen. Bookwell Oy, Porvoo (2014). 3. painos.

Bronfenbrenner, Urie, 2002. Ekologisten järjestelmien teoria. Teoksessa R. Vasta (Toim.), Kuusi teoriaa lapsen kehityksestä (Suomentanut A. Toppi;2. painos) (s. 221–288). UNIPress.

Guy-Evans, MSc, Olivia, 2023. Bronfenbrenner's Ecological Systems Theory. Reviewed by Saul Mcleod, PhD. SimplyPsychology. Hakupäivä 10.11.2023. <https://www.simplypsychology.org/bronfenbrenner.html#The-Bioecological-Model>

Hautakangas, Merja, Uusitalo, Lotta, Kumpulainen, Kristiina., 2021. Lapsen itsesäätelytaitojen tukeminen Muksuopin keinoin: Varhaiskasvatuksen ammattilaisen kertomuksia. Journal of Early Childhood Education Research Volume 10, Issue 2, 2021, 293–328. Helsingin yliopisto. Hakupäivä 10.11.2023. <https://journal.fi/jecer/article/view/114167/67366?acceptCookies=1>

Heikkilä, Tarja 2014. Tutkimuksen luotettavuuden arviointi. Hakupäivä 22.9.2023. <http://www.tilastollinentutkimus.fi/7.RAPORTOINTI/TutkimuksenLuotettavuus.pdf>

Hirsjärvi, Sirkka, Remes, Pirkko, Sajavaara, Paula, 1997. Tutki ja kirjoita. Gummerus Kirjapaino Oy. Jyväskylä.

Hirsjärvi, Sirkka, Remes, Pirkko, Sajavaara, Paula. 2010. Tutki ja kirjoita. Hämeenlinna: Kariston kirjapaino OY.

Hirsjärvi, Sirkka, Hurme, Helena, 2011. Tutkimushaastattelu. Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Gaudeamus Helsinki University Press.

Hirsjärvi, Sirkka, Hurme, Helena, 2022. Tutkimushaastattelu: Teemahaastattelun teoria ja käytäntö (2. painos). Gaudeamus. E-kirja.

Hyväri, Susanna, Vuokila-Oikkonen, Päivi, 2016 (päivitys 2020). TUTKIMUS- JA KEHITTÄMISTYÖN LUOTETTAVUUS. Osallistavan ja tutkivan kehittämisen opas 2.0. Hakupäivä 22.9.2023. <https://libguides.diak.fi/c.php?g=670543&p=4760642>

Jalovaara, Esko. 2006. Tunnetaidot tiedon rinnalle kasvatuksessa. Tampere: Pilot-kustannus.

Kanninen, Katri, Sigfrids, Arja, 2012. Tunne minut! Turva ja tunteet lapsen silmin. Jyväskylä: PS-kustannus.

Keltikangas-Järvinen, Liisa, 2010. Hyvä itsetunto. WS Bookwell Oy, Juva 2010.

Koivuniemi, Marika, Kinnunen, Susanna, Mänty, Kristiina, Järvenoja, Hanna, Näykki, Piia, 2021. Varhaiskasvatushenkilöstön käsityksiä lasten tunteidensäätelytaitojen kehittymisestä –Käytäntöön integroitu koulutus ammatillisen kehittymisen tukena. Journal of Early Childhood Education Research Volume 10, Issue 2, 2021, 264–292. Oulun yliopisto. Hakupäivä 24.11.2023 <https://journal.fi/jecer/article/view/114166/67365>

Kunta- ja hyvinvointialueyönantajat, 2018. Uusi varhaiskasvatuslaki muuttaa kelpoisuuksia, nimikkeistä päättää työnantaja. Hakupäivä 30.9.2023. <https://www.kt.fi/ohjeet/kvtes/varhaiskasvatuslaki-kelpoisuudet-henkilostorakenne>

Kylmä Jari, Juvakka, Taru. 2007. Laadullinen terveystutkimus. Helsinki: Edita Prima Oy.

Kylmä, Jari, Vehviläinen-Julkunen, Katri, Lähdevirta, Juhani. Laadullinen terveystutkimus - mitä, miten ja miksi? LÄÄKETIETEELLINEN AIKAKAUSKIRJA DUODECIM 2003;119(7):609–615 Hakupäivä 22.9.2023. <https://www.duodecimlehti.fi/duo93495>

Köngäs, Mirja, 2018. "Eihän lapsil ees oo hermoja" Etnografinen tutkimus lasten tunneälystä. Lapin yliopisto. Yhteiskuntatieteiden tiedekunta. Väitöskirja. Hakupäivä 24.11.2023. https://lauda.ulapland.fi/bitstream/handle/10024/63145/K%C3%B6ng%C3%A4s_Mirja_ActaE_235pdfA.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Köngäs, Mirja, Määttä, Kaarina, 2020. Pienten lasten hyvinvoinnin tukeminen päiväkodissa tunte säätelyä ohjaamalla. Kasvatus: Suomen kasvatustieteellinen aikakauskirja, 51(5), 539–550. 24.11.2023. https://lacris.ulapland.fi/ws/files/16345684/KLK_ng_s_M_tt_.pdf

Leinonen, Rita, 2019. Laadullisen tutkimuksen aineistonkeruumenetelmät. Hakupäivä 10.11.2023. <https://spoken.fi/laadullisen-tutkimuksen-aineistonkeruumenetelmat/>

Lämsä Tiina, 2021. Puheenvuoro: Kokopäiväpedagogiikka ja sen kehittäminen varhaiskasvatuksessa. Kasvatus & Aika 15 (2) 2021, 79–86. Hakupäivä 26.9.2023. <https://journal.fi/kasvatusjajaika/article/view/102527/64318>

Mohajan, Haradhan, 2018. Qualitative Research methology in social sciences and related subjects. Journal of Economic Development, Environment and People, Vol-7, s. 23-48. Hakupäivä 26.9.2023. https://mpr.ub.uni-muenchen.de/85654/1/mpra_paper_85654.pdf

Mäntymaa, Mirjami, Tamminen, Tuula, 1999. Varhainen vuorovaikutus ja lapsen psyykinen kehitys. Lääketieteen aikakauskirja Duodecim. 115(22):2447–2453. Hakupäivä 27.9.2023. <https://www.duodecimlehti.fi/duo91150>

Opetusalan Ammattijärjestö OAJ, 2023. Opettajana varhaiskasvatuksessa ja esiopetuksessa. Hakupäivä 1.10.2023. <https://www.oaj.fi/arjessa/mita-opettajan-tyo-on/opettajana-varhaiskasvatuksessa-ja-esiopetuksessa/>

Opetushallitus, 2022. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet. Hakupäivä 2.2.2024. https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/Varhaiskasvatussuunnitelman_perusteet_2022_2.pdf

Opetushallitus, 2023. Tunteesta tunteeseen – ihmismielen tarina kuvin ja sanoin. Hakupäivä 28.9.2023. <https://www.oph.fi/fi/oppimateriaali/tunteesta-tunteeseen-ohjaajan-opas/3-tunnetaitoja-oppii-harjoittelemalla>

Opetushallitus, 2023. Varhaiskasvatus. Mitä on varhaiskasvatus? Hakupäivä 28.9.2023. <https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/mita-varhaiskasvatus>

Opetushallitus, 2024. Lapsen varhaiskasvatussuunnitelma -mallilomake ja ohjeistus. Hakupäivä 2.2.2024. <https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/lapsen-varhaiskasvatussuunnitelma-mallilomake-ja-ohjeistus>

Oulun kaupunki, 2023. Hyvinvointipäiväkotit. Hakupäivä 27.10.2023. <https://www.ouka.fi/oulu/paivahoito-ja-esiopetus/hyvinvointipaivakoti>

Oulun kaupunki, 2023. Oulun kaupungin varhaiskasvatussuunnitelma. Hakupäivä 30.9.2023. <https://www.ouka.fi/documents/112792/131455/Varhaiskasvatussuunnitelman+perusteet+2022+ja+Oulun+kaupungin+varhaiskasvatussuunnitelma+net+sa+%282023+uusi+versio%29.pdf/beb3cf82-b8c9-4fa2-9041-ad697ca7b2de>

Pöyhönen, Julia, Livingston, Heidi, 2021. Mitä ovat tunnetaidot ja miksi niitä täytyy opetella? Hakupäivä 26.10.2023. <https://www.tunnetaitojalapselle.fi/artikkelit/tunnetaidot>

Saaranen-Kauppinen, Anita, Puusniekka, Anna. 2006. KvaliMOTV – Teemahaastattelu. Viitattu 9.11.2023. https://www.fsd.tuni.fi/menetelmaopetus/kvali/L6_3_2.html.

Sainio, Taina, Pajulahti, Riikka, Sajaniemi, Nina, 2020. Näin tuet lapsen itsesäätelyä. Hyvinvoinnin pedagogiikka varhaiskasvatuksessa. Jyväskylä: PS-Kustannus.

Sarajärvi, Anneli. Tuomi, Jouni, 2012. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Vantaa: Hansaprint Oy.

Sinkkonen, Jari, 2020. Onnellinen lapsi. WSOY.

Sinkkonen, Jari, Kalland, Mirjam, 2011. Varhaislapsuuden tunnesiteet ja niiden suojeleminen. Helsinki: WSOYpro Oy.

Sosiaalialan ammattikorkeakoulutuksen kompetenssit, 2023. Hakupäivä 22.9.2023. <https://www.sosiaalialanamkverkosto.fi/wp-content/uploads/2023/04/SOSIAALIALAN-AMMATTI-KORKEAKOULUTUKSEN-KOMPETENSSIT-2023.pdf>

Super, 2022. Lastenhoitajana varhaiskasvatuksessa. 3/2022. Hakupäivä 4.1.2024. https://www.superliitto.fi/site/assets/files/4599/lastenhoitajana_varhaiskasvatuksessa_2022_web.pdf

Talentia, 2023. Varhaiskasvatuksen sosionomi. Hakupäivä 1.10.2023. <https://www.talentia.fi/nain-vaikutamme/talentia-vaikuttaa-varhaiskasvatuksessa/varhaiskasvatuksen-sosionomin-tehtava-kuva/>

Talentia, 2023. Henkilöstö ja kelpoisuudet varhaiskasvatuksessa. Hakupäivä 2.10.2023. <https://www.talentia.fi/nain-vaikutamme/talentia-vaikuttaa-varhaiskasvatuksessa/varhaiskasvatuslain-kelpoisuuksia-ja-henkilostorakennetta-koskevat-saannokset-sosionomien-osalta/>

Tutkimuseettisen neuvottelukunnan ohje, 2019. Ihmiseen kohdistuvan tutkimuksen eettiset periaatteet ja ihmistieteiden eettinen ennakoarviointi Suomessa. Hakupäivä 22.9.2023. https://www.tenk.fi/sites/tenk.fi/files/EETTISET%20PERIAATTEET_TENKIN%20HYV%20KSYM%20LUONNOS_7.5..pdf

Tuomi, Jouni, Sarajärvi, Anneli, 2009. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Helsinki: Tammi.

Tuomi, Jouni, Sarajärvi, Anneli, 2018. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Tammi.

Varhaiskasvatuslaki, 2018. Hakupäivä 7.2.2024. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2018/20180540#L6P27>

Veijalainen, Jouni, 2020. Lasten itsesäätely lasten kuvaamien hallintakeinojen ja tunneilmaisun näkökulmasta. Kasvatustieteellisiä tutkimuksia, numero 93. Helsinki. Hakupäivä 22.10.2023. <https://helda.helsinki.fi/server/api/core/bitstreams/0651bff8-fb00-48be-8fc9-8221062482ec/content>

Vilkkä, Hanna, 2005. Tutki ja kehitä. Kustannusosakeyhtiö Tammi: Helsinki.

Hei! Teemme parhaillaan opinnäytetyötä alle 3-vuotiaiden lasten tunne- ja itsesäätelytaitojen tukemisesta varhaiskasvatuksessa. Opinnäytetyössämme olemme kiinnostuneita varhaiskasvatuksen henkilöstön kokemuksista alle 3-vuotiaiden lasten tunne- ja itsesäätelytaitojen tukemisesta. Tarkoituksemme on haastatella neljää varhaiskasvatuksen kasvatushenkilöä, joilla on kokemusta alle 3-vuotiaiden lasten tunne- ja itsesäätelytaitojen tukemisesta. Haastattelut toteuttaisimme tammi-helmikuun aikana teidän työpaikallanne. Haastattelut äänitetään sisällön analysoinnin vuoksi, mutta korostamme, ettei kenenkään henkilöllisyys tule ilmi työssämme ja aineistot hävitetään työn valmistuttua. Pyydämme haastateltavalta luvan äänittämiseen. Haastattelu kestää noin tunnin ajan. Haastattelemme kerralla yhtä ammattilaista. Tutkimuksen osallistujat voivat myös kieltäytyä haastattelusta koska tahansa ja kysyä lisätietoja tutkimuksesta meiltä. Olemme kaksi varhaiskasvatuksen sosionomin kelpoisuutta tekeviä sosionomiopiskelijoita Oulun ammattikorkeakoulusta. Haemme lupaa haastatella neljää varhaiskasvatuksen kasvatushenkilöstöön kuuluvaa työntekijää, sillä teemme opinnäytetyötä lasten tunne- ja itsesäätelytaitojen tukemisestä varhaiskasvatuksessa.

Ystävällisin terveisin,

Jenna Lehtola & Fanni Vuolukka

Haastateltavan taustatiedot

1. Haastateltavan henkilön ammattinimike ja miten kauan on toiminut työssään?
2. Miten kauan on toiminut alle 3-vuotiaiden lasten ryhmässä?
3. Ketä tiimiin kuuluu?

Kokemuksia varhaiskasvatussuunnitelmien käytöstä tunne- ja itsesäätelytaitojen tukemisessa

4. Millaisia kokemuksia sinulla on varhaiskasvatussuunnitelman käytöstä tunne- ja itsesäätelytaitojen tukemisessa?

Kokemuksia alle 3-vuotiaan lapsen itsesäätelyn tukemisen näkökulmasta

5. Millaisia onnistumisen kokemuksia sinulla on lapsen itsesäätelyn tukemisesta?
6. Millaisia kokemuksia sinulla on lapsen itsesäätelyn kehittämisestä sekä toiminnanohjauksesta?
7. Millaisia kokemuksia sinulla on heikon itsesäätelykyvyn näyttäytymisestä varhaiskasvatustyössä?
8. Miten kokemuksesi mukaan lapsen hoitopäivän pituus tulee esille lapsen käytöksessä?

Kokemuksia alle 3-vuotiaan lapsen tunnetaitojen tukemisen näkökulmasta

9. Millaisia onnistumisen kokemuksia sinulla on lapsen tunnetaitojen tukemisesta?
10. Millaisia kokemuksia sinulla on lasten yksilöllisten tarpeiden huomioimisesta tunnetaitokasvatuksessa?

11. Miten kokemuksesi mukaan lasten puutteelliset tunnetaidot näkyvät varhaiskasvatusympäristöissä?

12. Muita ajatuksia aiheesta?

Lisäkysymyksiä:

- Tiimin tuki tunne- ja itsesätelytaitojen tukemisessa?
- Vanhempien kanssa tehtävä yhteistyö?
- Millaisia kokemuksia on saadusta tuesta omalle työlle tuettaessa lasten tunne- ja itsesätelytaitoja?
- Miten olet kehittänyt omaa ammatillista osaamista ja asiantuntijuutta tässä asiassa?